

KATALUNA ESPERANTISTO*

*Llengua internacional i drets lingüístics

NUMERO 351-352
(117-118)
KVINA EPOKO
JULIO-DECEMBRO 2009

- > KEA-agado por lingva diverseco
  - > En someraj universitatoj
  - > En la nacia histori-muzeo
  - > Trioble en la telenovaĵoj
  - > Nova KD de Kaj Tiel Plu
  - > Galceran Ferrer, defendanto de Ferrer i Guàrdia
-

- > Llengües austronèsies, papús i australianes
  - > Zamenhof i Braille
-

ESPERANTO*
CAT

*Asociació Catalana d'Esperanto
Kataluna Esperanto-Asocio

A Giridhar Rao*

DRETS HUMANS LINGÜÍSTICS A L'ÍNDIA: LA BRETXA ENTRE LA POLÍTICA I LA PRÀCTICA

A l'Índia, malgrat haver-hi bones polítiques per a tractar el plurilingüisme del país, l'estat de moltes llengües, tant de grans com de petites, no és bo. A més, les llengües de les minories i dels indígenes pateixen per culpa d'un sistema educatiu que no sols és de baixa qualitat, sinó que, a més, sovint es fa en una llengua que no és la materna dels alumnes: vet aquí la "bretxa" del títol. Aquest assaig mostra un esbós del paisatge lingüístic complex que hi ha a l'Índia i, més endavant, enumera algunes polítiques lingüístiques del govern. Una secció posterior informa d'alguns dels perills que corre la diversitat lingüística del país. En el quart capítol "retratem" el sistema educatiu indi. L'assaig presenta tres iniciatives prometedores que mostren camins per a continuar endavant. Les solucions inclouen: informacions més fidels sobre les llengües al país; un suport més efectiu perquè el plurilingüisme germeni i, més important, una millora del sistema educatiu estatal. Aquests passos contribuiran tant a una societat que respecti els drets humans lingüístics com a una evolució sostenible del país.

Pàgines 21 a 27

Resumo sur paĝo 27

* El Dr. A Giridhar Rao és secretari general de la Federació Esperantista Índia i professor convidat a la universitat de Hyderabad. Aquest article correspon a una de les seves conferències en el proppassat Congrés Català d'Esperanto a Sabadell.

ASOCIAJ FORTOJ BEZONAS REDISTRIBUON

Antaŭ pluraj jaroj, nia asocio elektis tre postuleman vojon: parte profesiigi nian strukturon por certigi daŭran kaj regulan aktivadon kaj laŭeble levi ĝian nivelon. La veto estis komplika, ĉar ĝi ne baziĝis sur registaraj subvencioj, sed sur niaj propraj kotizoj kaj donacoj, kiel societanoj. Sekve, laŭlonge de la lastaj jaroj la membrototizo draste altiĝis: fakte ne nur por pagi ĉ. 3000 eŭrojn jare por nia partatempa dungito, sed ankaŭ por plimultiĝi nian eldonkapablon kaj la senpagan distribuon de niaj eldonaĵoj tra bibliotekoj kaj asocioj ĉie tra la katalunlingvaj landoj, akiri pli grandan videblecon kaj provi altiĝi nian prestiĝon.

La rezultoj de tiu agado aperas ĉiunumere en la paĝoj de ĉi tiu revuo kaj estas diskutataj de asocioj en la jara asembleo (bedaŭrinde, ne pli ol dudeko). Ŝajnas, ke efektive la videbleco kreskis, ĉar plioftiĝas la okazigo de prestiĝaj aranĝoj (i.a. rondaj tabloj kun elstaruloj aŭ solenaĵoj en la barcelona urbodomo, la nacia histori-muzeo aŭ la medicina akademio). Aliflanke montriĝas, ke el tio ne rezultas kresko de la membraro, kiu delonge stagnas, eĉ lastatempe montriĝas eta regreso (parte antaŭvidita pro la kotiz-altigo). Alvenas ja novaj kunmembroj, sed

ilia nombro nur ekvilibrigas (kaj lastatempe eĉ ne) tiun de la ekzistintaj (plej ofte, sed ne nur, pro forpaso). Sekve, la mezuma aĝo de la membraro, kiu longe restis stabila, ŝajnas ekaltiĝi.

El tio verdire sekvas problemoj: pli granda eldonado, pli multaj kontaktoj ktp. postulas pli da laboro, sed la stagnado en la laborfortoj kondukas al stagnado en la nove atingita agadŝtupo. Eĉ plie: Pliiĝiĝo de la membraro signifas fakte malkreskon de la aktivularo en la plej engaĝiĝema aĝo. Krome hantas alia timo: eventuala malpli granda sindevigo de la membraro, kiu eble facil-anime emas kredi, ke la plimulton de la asocia laboro surprizus dungito. Tia penso estus ne nur tute malreala, sed ankaŭ ege malsaĝa: la asocia agado tre larĝe plejparte dependas de la engaĝiteco de la samasocioj.

Ĝuste la bedaŭrindan malfruon de ĉi tiu tria numero de la jaro de la revuo, kiun fine la estraro decidis kunigi kun la jarfina, oni povus taksii kiel rezulton de manko de engaĝiteco aŭ de supertaksado de la asociaj fortoj, kiuj bezonas redistribuon.

Hektor Alos i Font

En ĉi tiu numero kunlaboris: A Giridhar Rao, Assumpta Mascaró, Christian Pinard, Dani Cortijo, Darío Rodríguez, David García Falcó, Elisabet Abeyà, Éric Collignon, Ferriol Macip, Guillem Sevilla, Jesús García, Joan Inglada, Josep Enric Peres i Blesa, Josep Franquesa, Llibert Puig, Mon Cardona, Montserrat Franquesa, Pedro Zurita, Ramon Riera, Sílvia Simó, Víctor Solé

Kataluna Esperanto-Asocio:

Registrita ĉe "Generalitat de Catalunya" en la unua sekcio per n-ro 5785. Membro de FOCIR (Federacio de Katalunaj Organizaĵoj Internacie Agnoskitaj)

Peranto de: UEA (revuoj Esperanto, Kontakto kaj libroj), FEL (revuo Monato kaj libroj), IKEL (revuo Etnismo), La Kancerkliniko, La Ondo de Esperanto, Scienca Revuo, Komencanto, Juna Amiko, Internacia Pedagogia Revuo, La Gazeto, Fonto, Literatura Foiro, Heroldo. Ni peras ankaŭ aliajn revuojn.

Apartat/Poŝtkesto 1008
08200 Sabadell (Vallès Occidental), Catalunya/Katalunio
Tel. 937 109 636; Faksno: 937 163 633

Ret-adreso: kea@esperanto.cat
Ret-paĝo: www.esperanto.cat
Ret-listo: Aliĝoj ĉe listestro@esperanto.cat

Kotizoj por la jaro 2009: individua abonanta membro, 64 eŭroj; pensiuloj: 50 eŭroj; individua subtenanta membro, 128 eŭroj; individua dumviva membro, 1280 eŭroj; kolektiva membro, 128 eŭroj; juna membro, 25 eŭroj.

Banko: Caixa d'Enginyers, Agència 001, Barcelona
kontonumero: 3025 0001 15 1433398158
IBAN: ES54 3025 0001 1514 3339 8158
Konto UEA: kaea-b
CIF: G-58338567

Plenumkomitato de KEA: Prezidanto: Llibert Puig i Gandia, vicprezidanto: Josep Franquesa; sekretario: Ferriol Macip i Bonet; kasisto: Àngels del Pozo Serrano; komitatoj: Gemma Armadans, Gerard Escuer, Ramon Perera, Víctor Solé.
Kontrola Komisiono: Núria Coll, Christian Pinard, Òscar Puig.

Kataluna Esperantisto:

Provizora ĉefredaktoro: Hèctor Alòs i Font; katalunlingva revizianto: Josep Enric Peres i Blesa; kompostanto: Ferriol Macip i Bonet.

La artikoloj publikigitaj en Kataluna Esperantisto ne nepre esprimas la starpunkton de KEA, se ili ne estas subskribitaj ĝianome.

Kataluna Esperanto-Junularo:

Registrita ĉe "Generalitat de Catalunya" en la tria sekcio per n-ro 102-AJUV. Landa sekcio de TEJO. CIF: G-58964461

Ret-adreso: joves@esperanto.cat
Ret-paĝo: www.esperanto.cat/joves
Ret-listo: Aliĝoj ĉe www.moviments.net/cgi-bin/mailman/listinfo/kej

Banko: Caixa d'Enginyers, Agència 002, Barcelona
kontonumero: 3025 0002 47 1433276794
IBAN: ES89 3025 0002 4714 3327 6794

Estraro: Aida Sunyol, Anna Raventós, Roger Sanjaume.

Impres a/Presita ĉe: Copisteria Garriga, Ronda Zamenhof, 98, Sabadell, (Vallès Occidental), tel. 93 727 25 55. Dipòsit Legal: B-27362 - 1982

KEA-AGADO POR LA LINGVA DIVERSECO*

0. Starpunkto kaj motivoj de Kataluna Esperanto-Asocio. Kataluna Esperanto-Asocio taksas la disvastigon de esperanto vojo jam iritan kaj sentas la bezonon fari pluan paŝon. Tial KEA elektis labori super la lingvaj rajtoj, integrite en la socio, el kiu ĝi naskiĝis, la kataluna, kaj tirante profiton el sia sperto kaj rimedoj:

La (soci)lingvaj konoj kaj la internacia helplingvo esperanto. La parolantoj de la kataluna lingvo konis la malpermeson de sia lingvo jam de antaŭ jarcentoj, tial katalunoj, parolantoj de esperanto aŭ ne, estas speciale sentemaj pri la lingvaj temoj. Malrespekto al la lingvaj rajtoj estas bedaŭrinde tro ofta tra la mondo. KEA publikigas en la kataluna tekstojn pri (soci)lingvaj rajtoj kaj instigas la debaton pri tiu temo en la esperanta komunumo. La intereso de KEA pri tiuj temoj estas evidenta, kiam oni relegas ĝian longvivan gazeton *Kataluna Esperantisto*, ĉefe tiujn numerojn aperintajn en la lastaj jaroj. En la kvar sekvaj apartaĵoj mallonge prezentiĝos kvar aktiveroj de la asocio.

1. Celoj, valoroj kaj principoj de KEA. La 1an de marto 2008 la asembleo de KEA aprobis la dokumenton titolitan “Celoj, valoroj kaj principoj de Kataluna Esperanto-Asocio”. Malneto malfermita al diskuto kaj poste amendita aperis en *Libera Folio* kaj sukcesis krei iom da debato. Por ilustri ĝian spiriton ni sekve kopias du el ĝiaj valoroj:

- a) La lingvaj rajtoj, komprenataj kiel nedisi-gebla komplemento de la homaj rajtoj.
- c) La rajto al plena komunikado inter homoj kun diversaj lingvoj, kiel rimedo por venki la antaŭjuĝojn, survoje al packulturo.

2. Aro da kolokvoj sub la ĝenerala titolo “Lingvoj, diverseco kaj paco”. La organizo de serio da tri kolokvoj sub la ĝenerala titolo “Lingvoj, diverseco kaj paco” volis viciĝi en la Internacia Jaro de la Lingvoj proklamita de Unuiĝintaj Nacioj. Ĝi funkciis kiel antaŭkongreso de la Kataluna Kongreso de Esperanto okazinta komence de decembro 2008.

La organizo de serio da tri kolokvoj sub la ĝenerala titolo “Lingvoj, diverseco kaj paco” volis viciĝi en la Internacia Jaro de la Lingvoj proklamita de Unuiĝintaj Nacioj. Arcadi Oliveres, Fèlix Martí, Maria Àngels Viladot kaj Jordi Armadans finis la ciklon

Partoprenis en ĝi socilingvistoj, responsuloj de la lingva fako de la kataluna registaro, la direktoro de Fundació per la Pau [“Fondaĵo por la Paco”], la direktoro de Linguamón (ankaŭ nomata “La domo de la lingvoj”) kaj ĵurnalistoj. Entute 12 gravaj personoj el la kataluna socio. La nombro de la ĉeestanta publiko estis kontentiga se konsideri la fakecon de la temo.

3. Kolekto “Delfi Dalmau”. Sub la nomo “Kolekto Delfi Dalmau” kuniĝas broŝuroj eldonitaj de KEA. Temas pri tekstoj en la kataluna lingvo rilataj al la lingvaj rajtoj kaj al la lingva diverseco, konsiderantaj la internacian lingvon. Per sia nomo ĝi starigas omaĝon al Delfi Dalmau i Gener (1891–1965), pedagogo kaj lingvisto, fondinto de reto de edukcentroj, prezidanto de la Kataluna Esperantista Federacio dum la 1920aj jaroj kaj pioniro de la

KEA taksas la disvastigon de esperanto vojo jam iritan kaj sentas la bezonon labori super la lingvaj rajtoj

*Dokumento prezentita de KEA en la pasinta Universala Kongreso en kunsido pri “Esperanto-movado en diskutoj pri lingvaj rajtoj”

KEA volas ne nur laŭdi la lingvan diversecon, sed efektive kunkonstrui ĝin

Oni komencas kalkuli pri nia asocio en la ĝenerala socio, kiam temas pri lingvaj aferoj

sociolingvistiko en Katalunio. Jam aperis kvar kajeroj kaj iliaj enhavoj inkluzivas:

- Tekston de la brita lingvisto Robert Phillipson, eksa altnivela funkciulo de The British Council.
- Intervjuon de la lingvistoj François Lo Jacomo kaj Detlev Blanke al André Martinet, unu el la plej elstaraj lingvistoj de la 20a jarcento kaj aparte ligita al planlingvoj.
- Dialogon de la lingvistoj István Ertl kaj François Lo Jacomo kun la mondfama

semiologo Umberto Eco, kiam ĉi tiu okazigis sian prelegserion en Parizo pri “la serĉado de perfekta lingvo en la eŭropa kulturo”.

- Artikolojn pri lingvaj rajtoj aperintajn en *Kataluna Esperantisto*.

4. “Estu lingve daŭripova”. “Estu lingve daŭripova” estas dokumento celanta plivalorigi la lingvan diversecon ĉe la universitatoj kaj doni praktikajn konsilojn por kontribui al ĝia plutenado.

Antaŭ kelka tempo kontaktis nin Albert Servitje, respondeculo de la Lingva Kabineto kaj kunordiganto de la programo de Lingva Volontularo, el la Universitato Pompeu Fabra. Li demandis, ĉu ni pretus fari tradukon al esperanto de la dekalogo “Estu lingve daŭripova”, preparita de Esplor-Grupo pri Minacataj Lingvoj de Universitato de Barcelono (*GELA - Grup d’Estudi de Llengües Amenacades*) okaze de Internacia Jaro de Lingvoj, kun la apogo de la fako pri Lingvaj Servoj de diversaj katalunaj universitatoj. Efektive ni faris la tradukon kaj estis invititaj al la podio por ĝia oficiala prezentado.

Tio pravas, ke oni komencas kalkuli pri nia asocio en la ĝenerala socio, kiam temas pri lingvaj aferoj. Tial ni opinias, ke niaj klopodoj celas la ĝustan direkton. □

ELSTARA PARTOPRENO EN UK

KEA havis elstaran intervenon en la pasinta 94a Universala Kongreso en Bjalistoko.

Denove nia Asocio partoprenis en la Movada Foiro, kiu rekorde arigis 84 budojn el landaj kaj fakaj asocioj. Deĵoris

Alex Humet emfazis la principojn kaj agadojn de KEA rilate lingvajn rajtojn

Josep Franquesa, Montserrat Franquesa kaj Quim Gestí, kiuj prezentis niajn eldonaĵojn: librojn, kajerojn de la Kolekto Delfi Dalmau, numerojn de nia revuo kaj afiŝon de la Universala Kongreso en Barcelono en 1909. Ĝis dek ekzempleroj de tiu ŝildo estis venditaj al interesitaj vizitantoj.

Kadre de la t.n. “Kleriga Lundo” kaj sub la gvido de Kimura Goro, estis organizita kunveno pri la temo “Esperantomovado en diskutoj pri lingvaj rajtoj”. Reprezentante nian asocion, parolis Àlex Humet, kiu emfazis la principojn kaj agadojn de KEA rilate lingvajn rajtojn, montrante al la publiko numerojn de nia revuo klarigantajn la asociajn principojn kaj celojn. (Legu la raporton ĉi-sekve)

Tri tagojn poste, la jaŭdon, kadre de la premiad-ceremonio de la Belartaj Konkursoj de UEA kaj okaze de la cent-jara jubileo de la Internaciaj Floraj Ludoj, Josep Franquesa prezentis historian superrigardon al la beletra festo. Fine la poemo de Marie Hankel “Simbolo de la amo” estis deklamita de la kroata verkistino Spomenka Štimatec. (Legu la prezentitan raporton sur la paĝoj 5 kaj 6)

Paralele al la Universala Kongreso, funkciis, kiel en la lastaj jardekoj, Internacia Infana Kongreseto, kies programo aparte viglis ĉi-jare. En ĝi denove partoprenis Andreu kaj Joan Gestí inter 36 geknaboj inter 6- kaj 17-jaraj.

jf / mf / red

LA INTERNACIAJ FLORAJ LUDOJ KAJ ILIA UNUA FESTO DUM LA 5a UNIVERSALA KONGRESO EN BARCELONO EN 1909*

Ĝuste antaŭ cent jaroj okazis la unuaj internaciaj Floraj Ludoj dum la Universala Kongreso en Barcelono. Ili estas la plej fama precedento de internaciaj literaturaj konkursoj en esperanto kaj konkrete de la Belartaj Konkursoj de UEA. Ĉi tiuj komenciĝis en la nuna formo en 1950.

1. Historia trarigardo

La Internaciaj Floraj Ludoj estis beletra konkurso. Ilin iniciatis Frederic Pujulà i Vallès en 1908 kadre de la redakcio de *La Revuo*, lige kun la baldaŭa Universala Kongreso en Barcelono. La ĉeflaŭreato en 1909 estis la germana poetino Marie Hankel. La nomo de la konkurso devenas de la okcitanaj kaj katalunaj Floraj Ludoj, mezepoka beletra-konkurso, reprenita en la 19a jc., okaze de la literatura renaskiĝo de ĉi tiuj lingvoj.

Post la mondmilita paŭzo la konkurso daŭris kiel internacia iniciato administrata de la kataluna esperantistaro. Dua paŭzo okazis inter 1928 kaj 1933, kiam la ludoj ne plu rajtis okazi pro denuncado de esperantistoj kontraŭaj al la kataluneca karaktero de la organizado. Trian, multe pli longan paŭzon kaŭzis la civila milito en 1936 kaj la frankisma diktaturo.

Post la falo de la Franko-reĝimo Kataluna Esperanto-Asocio relanĉis la konkurson en 1978, en kiu en postaj jaroj kunlaboris la Kooperativo de Literatura Foiro. En tiu ĉi nova epoko ĝi ne estis limigita al poezio, kaj la trifojaj gajnintoj de la ĉefa premio (Natura Floro) ricevis la titolon de Florluda Majstro: tiaj estas Timothy Brian Carr, Bernard Golden, Giorgio Silfer kaj Krys Ungar. Aliaj premiitoj estas Kris Long, Aldo de' Giorgi, Jiří Kořínek, Nicolino Rossi, Gonçalo Neves, Miguel Fernández, Jorge Camacho kaj István Ertl.

La konkurso ĉesis okazi de post 1993 pro la malnoviĝinta karaktero de la festo kaj ĉar oni

La unuaj Floraj Ludoj okazintaj en la Universala Kongreso de Barcelono mirigis la ĉeestantaron pro sia pompo

proponis, sub alia nomo, alternativan premion, kiu ne sukcesis enradikiĝi.

2. La antaŭmilita periodo de la Internaciaj Floraj Ludoj

La unuaj Floraj Ludoj okazintaj en la Universala Kongreso de Barcelono mirigis la ĉeestantaron pro sia pompo. Tio igis, ke ilia organizado estis reprenita du jarojn poste, ekde 1911, fare de la Kataluna Esperantista Federacio kun la apogo de *La Revuo*, kiu reklamis ilin kaj aperigis sur siaj paĝoj la ĉefajn premiitajn verkojn.

Indas rimarki, ke la Internaciaj Floraj Ludoj havis 10–20–30 premiojn, depende de la jaro, ĉiujn mone rekompencatajn, kvankam plej ofte per malgrandaj sumoj. La serĉado de patronoj estis grava tasko de la organizantoj de la premioj kaj de la lokaj organizaj komitatoj de la katalunaj kongresoj de esperanto, en kies kadro ili okazis. Tial la premiojn ofte rekompenc-

Internaciaj Floraj Ludoj estas la plej fama precedento de internaciaj literaturaj konkursoj en esperanto

* Teksto pretigita de KEA kaj legita dum la pasinta Universala Kongreso dum la premiad-ceremonio de la Belartaj Konkursoj okaze de la cent-jara jubileo de la Internaciaj Floraj Ludoj

cis esperanto-asocioj —inkluzive de esperantistaj grupoj el diversaj urboj kaj urbejoj de Katalunio—, unuopaj esperantistoj —enlandaj aŭ alilandaj—, lokaj aŭtoritatoj aŭ kleruloj, lokaj societoj aŭ firmaoj ktp.

La plej elstara periodo de la konkurso estis sendube en la 1920aj jaroj. En tiu tempo inter la gajnintoj de la ĉefpremio, la Natura Floro, oni trovas tiel elstarajn nomojn kiel tiujn de Julio Baghy kaj Kolomano Kalocsay —kiuj, cetere, ne venkis en sia unua partopreno, sed ricevis minorajn premiojn en antaŭaj jaroj. La ĵurio havis ankaŭ elstarajn alilandajn anojn, kiel Émile Grosjan-Maupin, kiu prezidis ĝin en 1923. Pri la internacieco de la partoprenantaro atestas ekz. ke la premiitoj de la jaro 1927 estis el 13 malsamaj ŝtatoj

El dekoj da ĉiujaraj premiitoj dum la 17 okazoj, en kiuj la Floraj Ludoj estis organizitaj de la Kataluna Esperantista Federacio estas malfacile starigi liston de elstaraj premiitoj, kiu ne fariĝos tede longa. Ni menciigu nur kelkajn en alfabeto: Julio Baghy, Imre Baranyai (Emba), Norbert Barthelmess, Clarence Bicknell, Leo Belmont, Jaume Grau Casas, Teo Jung, Kálmán Kalocsay, Salomon Grenkamp-Kornfeld, Ivan Krestanov, Nikolao Kurzens, Heinrich August Luyken, Bruno Migliorini, Nikolao Nekrasov, Petro Stojan, Jakob Šapiro kaj Ivan Ŝirjaev.

Estis premiitaj ankaŭ tradukoj el la kataluna lingvo, kaj en du okazoj, en la 1910aj jaroj, ili atingis la Naturan Floron. La traduk-laboro de la katalunaj esperantistoj, kaj ĉe-kape de Jaume Grau Casas, spronita de la internaciaj Floraj Ludoj permesis la eldonon en 1925 de la 400-paĝa *Kataluna Antologio*. Pri ĝia graveco atestas Geof-frey Sutton en sia anglalingva verko *Konciza enciklopedio de la originala literaturo de esperanto*: “La abundo de la filologiaj notoj, la erudicia enkonduko, la prezento, la diverseco kaj amplekso, kaj ĉefe la literatura valoro de la tradukoj establis la nivelon, per kiu oni komparis ĉiun postan antologion”.

Bedaŭrinde en la 25-jara vivo de la antaŭmilitaj Internaciaj Floraj Ludoj ili suferis la homan malammon, kiu fine malaperigis ilin: unue pro la unua mondmilito, kiu ne rekte tuŝis Katalunon, sed transdonis tian pesimisman etoson, ke la tuta movado vegetis malgraŭ ĝia antaŭa impona forto. Poste, fine de la 1920aj jaroj, kiam surbaze de denunco de homoj sin konsiderantaj neŭtralaj esperantistoj al la aŭtoritatoj kontraŭ la kataluneca karaktero

de la aktivado de la Kataluna Esperantista Federacio rezultis ĝia malapero kaj la fino de la plej brila etapo de la Internaciaj Floraj Ludoj. Kaj denove, post la reveno de la libereco kaj demokratio dum la 1930aj jaroj dum la Dua hispana respubliko denove armea puĉo puŝis la landon al tri-jara terura milito kaj 40-jara militista diktaturo, kiu plene malaperigis dum longaj jaroj ĉia spuro de esperanta kaj kataluna kulturo —kaj praktike, de ia ajna kulturo—, kaj sekve silentigis dum jardekoj la Internaciajn Florajn Ludojn.

3. La unuaj internaciaj Floraj Ludoj en Barcelono

Post ĉi tiu historia trarigardo kaj kronologiaj donitaĵoj, ni povas reveni al la unuaj Floraj Ludoj kiuj, kiel menciite, okazis antaŭ cent jaroj, dum la 5a Universala Kongreso en Barcelono. Indas rememorigi kelkajn interesajn detalojn.

Tiujare estis 275 konkursaĵoj, por 42 diversaj konkursoj (estis eĉ pli da konkursoj, sed por kelkaj ne estis aljuĝitaj premioj), kaj la premiojn patronis multnombraj institucioj esperantistaj kaj ne-esperantistaj. Inter ili ni citu: “Iliaj majestaj moŝtoj la gereĝoj de Hispanujo”, la Rektoro de la Barcelona universitato, la Barcelona provinca deputitaro, la ministro pri enlandaj aferoj, iuj unuopaj esperantistaj grupoj, pluraj esperantistaj revuoj.

La juĝantaro konsistis el 45 spertuloj, sub prezidado de Boirac (ĝenerala), Grabowski (por poezio) kaj Kabe (por prozo). Ĉiu konkurso estis juĝita de tri ĵurianoj, dum preskaŭ la tuta jaro antaŭ la tempolimo *La Revuo* raportis pri la alvenantaj konkursaĵoj kaj patronataj premioj.

Inter la laŭreatoj de la unuaj internaciaj Floraj Ludoj elstaras la menciita Marie Hankel, el Dresdeno, kiu gajnis la unuan premion en la kategorio de ampoemoj per sia verko *Simbolo de l' amo*; la dudek-jara Edmond Privat, kiu gajnis la duan premion en la sama branĉo per la verko *Sur vojo de l' vivo*; kaj Clarence Bicknell, kiu ricevis la unuan premion en la kategorio de poemoj pri fido, per la poeziaĵo *La nova mondo*.

Aliaj menciindaj premioj estis monografio pri hispana pentristo (kiun gajnis Dufeu-trel); la taŭgeco de la esperantistaj kongresoj por la disvastigado de la interna ideo de esperanto (van Schoor); leviganta suno kaj verda stelo (Bicknell); originala fabelo (Bulthuis); loka regiona legendo (Rigoir) ktp.

Rimarkindas ankaŭ la premio, kiun ricevis la dekseks-jara Carles Riba, kiu poste fariĝis unu el la plej gravaj katalunaj poetoj de la 20a jarcento. Li atingis premion per poemo kun la titolo “Nun” kies devizo estis “Ni fosu nian sulkon”.

La 42 premioj estis disdonitaj dum granda festo. La ceremonio okazis la 8an de septembro, je la 4a horo, en la gotika salono de la Borso de Barcelono, kun ĉeesto de Zamenhof. Paroladojn faris Carlo Bourlet (redaktoro de *La Revuo*), Antoni Grabowski kaj Kabe.

La poeziajn versojn deklamis, interalie, Privat kaj Bicknell. Parto de la premiitaj konkursaĵoj estis poste presataj dum la jaro en pluraj numeroj de *La Revuo*.

Jen priskribo de la solenaĵo, laŭ unu el la tiutempaj raportoj:

La granda salono, kiu estis plenplena, prezentis imponan aspekton: belegaj tapiŝoj arte teksitaj ornamis la murojn, meze de la salono trono atendis la Reĝinon [de la poezio]; la urba muzikistaro, kiu ludis marŝon kiam eniris la Majstro, subite silentis, kaj la Urbestro protokole malfermis la feston. Sinjoro Bourlet faris belegan paroladon, plurfoje interrompitan de fortaj aplaŭdoj, kaj post ĝi sinjoro Boirac, sekretario de la Ludoj, legis la premiitajn verkojn. Trafis la bukedon de “Naturaj Floroj” sinjorino el Dresdeno Maria Hankel [...]. Kiam sinjoro Rektoro Boirac legis ŝian nomon, deliran ovacion dediĉis al ŝi la tuta ĉeestantaro stare. Li donis al ŝi sian brakon, dum la urba muzikistaro ludis triumfan marŝon: kvar urbo-gardistoj parad-ceremonie vestitaj iris post la paro, kaj sinjorino Maria Hankel okupis la tronon situantan en videbla loko de la salono. En tute impreso silento, la Sekretario Chavet legis la poemon [...]. Poste, sinjoro Grabowski legis sian belegan paroladon [...]. Post la parolado de sinjoro Grabowski, la Sekretario Doktoro Artigues legis la spritan saluton de doktoro Bein. Ambaŭ ricevis fervorajn aklamojn. Doktoro Artigues, kun sia eleganta klara parolo, legis la liston de premiitoj, kaj ĉiu siavice venis saluti la Reĝinon kaj kun riverenco ricevis de ŝia mano la premion.

Tia estis la etoso de la solenaĵo antaŭ jarcento, kvin jarojn antaŭ la Granda Milito. □

EN SOMERAJ UNIVERSITATOJ

Delonge tio ne okazis: esperanto revenis al katalunaj someraj universitatoj. Kaj eĉ duoble: en Palma kaj en Prada de Conflent. Krome, en ambaŭ okazoj kaj verŝajne por la unua fojo ĉe ni, ne temis preskaŭ sole pri lingvokurso, sed pri multe pli. De la 9a ĝis la 15a de julio, doktoroj Gabriel Bibiloni, Lluís de Yzaguirre, Xavier Margais kaj María José Álvarez Faedo prezentis multflankan enkondukon al planlingvoj kaj tre aparte al esperanto en Majoroko (legu ĉi-apude katalunlingvan raporton). Aliflanke de la 20a ĝis la 25a de aŭgusto en Nord-Katalunio doktoroj Lluís de Yzaguirre kaj Nicolau Dols prelegis ankaŭ pri planlingvoj kun speciala atento al esperanto, klingono kaj toki-pono sub la luda demandtitolo “Ĉu ni inventu lingvon? Enkonduko al artefaritaj lingvoj”.

EN ESCOLA EINA

Fama grafikisto kaj instruisto de la barcelona universitata faklernejo Escola Eina, Martí Ferré, petis prezenton pri esperanto. Konscia, ke grafikismo devas utili ne nur al grandaj entreprenoj, sed ankaŭ al popolaj grupoj, li proponis al siaj lernantoj grafikan laboron rilate al esperanto-movado, kaj tial ni devis prezenti esperanton al ili, por ke ili sciu, pri kio ili laboros.

Tion faris Anna Raventós, Guillem Sevilla kaj Ferriol Macip en februaro. En la unua parto de la prezento oni faris rapidan lecionon pri la funkciado de la lingvo, kaj lernejoj rapidege kapablis konstrui vortojn per kunmetado kaj aldonado de afiksoj. Oni parolis pri la historio de la movado kaj prezentis la principaron de Ka-

Martí Ferré prezentas kreaĵon de unu el siaj lernantoj pri grafikado

LES LLENGÜES INTERNACIONALS: INTRODUCCIÓ A L'ESPERANTO

Les dies 9, 10, 13, 14 i 15 del juliol passat va tenir lloc el curs *Les llengües internacionals: Introducció a l'esperanto*, dins el marc dels cursos d'estiu que organitza cada any la Universitat de les Illes Balears i que enguany estaven relacionats amb el tema de la globalització. Cada dia, de les quatre a les vuit de l'horabaixa, en un ambient fresc i relaxat, 41 participants assistirem a les classes que tengueren lloc a Palma, a l'edifici anomenat Sa Riera.

El primer dia, el Dr. Gabriel Bibiloni ens va parlar de “La diversitat lingüística d'Europa i del món”. Amb l'ajuda de la projecció de molts de mapes vàrem conèixer com sorgiren les llengües que actualment hi ha a Europa, des de la invasió dels pobles indoeuropeus devers 4000 anys abans de Crist fins a la situació actual de multilingüisme. Aquest multilingüisme, que és proclamat per la UE com una gran riquesa i és defensat amb zel pels estats membres enfront del domini de l'anglès, no tracta per igual les llengües sense estat, com el català. En realitat, de portes endins, els estats s'han esforçat molt per eliminar les altres llengües del seu territori en favor del que anomenen la “llengua nacional”. Va parlar del grec, del llatí, de l'eslavònic eclesiàstic, de l'àrab, del xinès, del francès, de l'anglès, del suahili, del sabir i del basic english com a llengües franques o d'intercomunicació. Però com

que la majoria d'aquestes han estat associades al poder econòmic i polític, la creació de l'esperanto com a llengua auxiliar internacional creu que és un fet molt positiu perquè es basa en dos principis: el principi de la facilitat i el principi de la democràcia, el qual fa possible relacions d'igualtat.

També el dia 9, i part del dia 10, el Dr. Lluís de Yzaguirre va fer una introducció a les llengües artificials i va parlar de la recerca d'una llengua neutral per part de molts de lingüistes, de científics i de pensadors al llarg dels darrers segles. Creu que no es pot oposar “llengua natural” a “llengua artificial” perquè en realitat el que hi ha és una gradació en el nivell d'intervenció deliberada. En canvi, ell pensa que cal parlar de llengües *advencies*, aquelles que sorgeixen d'un poble, i de llengües *factícies*, les de laboratori, les construïdes. Després de parlar d'algunes llengües factícies –toki pona, loglan, novial, newspeak, volapük, esperanto, ido, etc.– es va mostrar convençut que l'esperanto és una de les millors solucions, des del punt de vista tècnic, per a la intercomunicació internacional. Va usar l'ordinador per a il·lustrar el que deia i per a convidar els participants a ampliar coneixements mitjançant Internet.

El Dr. Xavier Margais va parlar de la història de l'esperanto i, especialment, del

moviment esperantista a les Illes Balears. Després de fer-nos conèixer la figura de Zamenhof i les seves motivacions per a la creació de l'esperanto, va explicar l'evolució del moviment esperantista relacionant-lo amb els moviments socials i els fets històrics del final del segle XIX i principi del segle XX. La seva conferència va anar acompanyada de la projecció d'una presentació en ordinador amb moltes fotografies interessants, moltes de les quals relacionades amb els congressos de l'Associació Catalana d'Esperanto que es feren a Mallorca els anys 1925 (Palma), 1927 (Sóller), 1993 (Alcúdia) i 2004 (Sóller).

Finalment, els dies 13, 14 i 15, la Dra. María José Álvarez Faedo va fer el curs Enkonduko al Esperanto, de dotze hores de duració, el qual va assolir plenament l'objectiu d'explicar i practicar la gramàtica de l'esperanto. Vàrem treballar per parelles i veiem alguns episodis de Muzzy molt simpàtics, però personalment vaig trobar a faltar més ús de l'esperanto en totes les situacions, especialment les que possibilitaven una comunicació real. Es va proposar fer una trobada de la gent del curs que volgués practicar l'esperanto durant la tardor.

Assumpta Mascaró

Kelkaj kreaĵoj de la lernantoj de Escola Eina

Esperantistoj ne nur varbis en budo dum la nacia tago, sed kelkaj ankaŭ aliĝis al surstrata manifestacio

kurso en somera universitato ekde la venonta jaro.

Fakte, kiel ĉiujare, restartis la kurso de esperanto en Prada komence de aŭtuno, kun la aliĝo de plia ano al la ĝisnuna ses-kapa rondo.

SURSTRATA VARBADO

Kiel en la pasintaj sep jaroj, KEA partoprenis per propra budo en la 8a Foiro de Asocioj de la Katalunaj Landoj, kiu okazis surstrate ĉe la trium-arko de Barcelono la pasintan 11an de septembro dum la tuta tago, okaze de la nacia tago de Katalunio. Defendo de lingvaj rajtoj kaj diverseco kaptis la atenton de preterpasantoj, disvendado de libroj pri lingvaj rajtoj, pri esperanto kaj en esperanto estis rekorda kompare al aliaj okazoj. Informpetado pri kursoj de esperanto estis aparte sukcesa, fakto, kiu kontribuis al starigo de pliaj kursoj en Barcelono.

taluna Esperanto-Asocio. Post debateto, kie lernejoj multe partoprenis, rilate al principaro de KEA, Guillem Sevilla lekciis pri esperanto-tipografioj, ĉefe pri ĉapelitaj literoj, kaj prezentis la grafikojn kaj simbolaron de esperanto-movado laŭlonge de ĝia historio.

De tiam, lernantoj ekprilaboris siajn kreaĵojn: afiŝojn, la revuon *Esperanto*, identigilojn, KD-ujojn kaj flugfoliojn enhavantajn gramatike-ton kaj vortaron. La 5an de julio lernejoj prezentis siajn laborojn. La 19an de julio la samaj tri KEA-aktivuloj reiris en la universitatan faklernejon por vidi la laboraĵojn. Kelkaj rezultoj estis mirindaj, kaj oni kontaktis kelkajn el la ĵusdiplomitaj grafikistoj por eldoni iun kreaĵon.

Ferriol Macip i Bonet

AKTIVAS PRADA

La esperanto-grupo de Prada de Conflent aperigis tri-kolumnan artikolon en la ĵurnalo *L'Indépendent* la 14an de julio. En ĝi la aktivuloj prezentas sian faritan taskon pri la diskonigo de la regiono kaj ties kultura heredaĵo, kaj aparte pri la pasintjara laboro super kolekto de biografioj pri lokaj esperanto-pioniroj.

Ankaŭ la 6an de septembro aperis kvar-kolumna artikolo de Christian Pinard en la sama ĵurnalo pri la ĵusa kurso pri planlingvoj en la somera universitato de Prada kaj pri kunveno de katalunaj esperantistoj el ambaŭ flankoj de Pireneoj en tiu okazo, kie ili planis novajn komunajn agadojn, i.a. la starigon de esperanto-

ESPERANTO EN LERNEJO

Elisabet Abeyà komencis libervolan kurson de esperanto en sia elementa lernejo en Bunyola (Majorko). Partoprenas 14 lernantoj de la du lastaj kursoj (10- kaj 11-jaruloj). Temas pri unu horo en la semajno, kiam aliaj faras judon, muzikon k.s. Estas uzata la libro *Ludu kun ni*, kaj krome oni kantas, ludas, rigardas filmojn, festas la naskiĝtagon ktp.

ea / red

NOVA RETEJO EN MANRESA

La Grupo de Esperanto Manresa aperigis komence de oktobro novan retejon ĉe www.esperanto.cat/manresa. Ĝi celas informi la publikon pri la esperanto-aktivaĵoj en Manresa kaj kontribui al la videbligo de la geografia disvastigiteco de la kataluna esperantismo.

Laŭ siaj iniciatintoj, la projekto ankoraŭ staras en komenca fazo. Oni antaŭvidas aldoni prezenton de Manresa en la internacia lingvo kaj kompletigi la fakon pri historio de la esperanto-movado en la urbo.

Comunicacions Bages-Esperanto / red

CENTJARIĜO DE LA BARCELONA UK EN VILANOVA

Joan Inglada publikigis du-paĝan artikolon en la semajna gazeto *Diari de Vilanova* de la 25a de septembro titolitan "1909, Vilanova i

el 5è Congrès Internaciŝon d'Esperantistoj". En ĝi, okaze de la centjariĝo de la Universala Kongreso en Barcelono, la eksprezidanto de KEA prezentas trarigardon de la sinteno de la tiama kataluna socio pri esperanto kaj de la partopreno de vilanovaj esperantistoj en la kongreso.

PRI ESPERANTO EN LA RETO

La retejo *altresbarcelones.com* fare de la historiisto kaj esperantisto Dani Cortijo publikigis la artikolon pri la 5a Universala Kongreso en Barcelono la 5an de septembro, ĝuste cent jarojn post ĝia inaŭguro. La retejo, kiu jam januare publikigis artikolon pri Joan Amades kun speciala emfazo pri lia esperantisteco, diskonigas por la ĝenerala publiko nefamajn aspektojn de la historio de Barcelono. Ĝia elstara nivelo kaj intereso igis ĝin ricevi la pasintan 2an de oktobro la premion "Bloc Catalunya 2009" en la kategorio "kulturo" al la plej bona kataluna kultura blogo.

EN KARKASUNO, POR LA OKCITANA LINGVO

25 000 personoj laŭ organizantoj, 18 000 laŭ la polico, manifestaciis en la okcitana urbo Karkasuno por la okcitana lingvo. Kvar jarojn post la unua manifestacio, la ĉi-jara mesaĝo estis pli firma "nia pacienco elĉerpigis, ni volas agnoskon ne nur simbolan, sed veran", asertis David Grosclaude, prezidanto de la Instituto pri Okcitanaj Studoj, kiu aldonis "ni ne plu petu, sed faru la necesan premon ĝis la atingo de la agnosko". Organizis la manifestacion aro da societoj, kiuj sukcesis kunigi asociojn, partiojn kaj unuopulojn el ĉiuj regionoj de Okcitanio, el hispania Valo Aran ĝis la italiaj okcitanaj valoj. Elstaris la ĉeesto de kelkaj dekoj da politikistoj kiaj i.a. Francés Boya, prezidanto de Valo Aran; José Bové, eŭrodeputito; Jean Charles Valladier, vicurbestro de Tuluzo. Kunmarŝis ankaŭ reprezentantoj de aliaj minorigitaj popoloj, kiaj arpitanoj, venetoj kaj katalunoj. Akompanis la okcitanajn esperantistojn delegacio de Kataluna Esperanto-Asocio, kiu marŝis malantaŭ tol-afiŝo, kie legeblis la devizo "occitan lenga nacionala, esperanto internaciŝonala" ["okcitana nacia lingvo, esperanto internaciŝonala"].

Oni ĝuis festan etoson antaŭ kaj post la manifestacio. Matene okazis foiro en la ĝardenoj André Chenier, kie diversaj anaroj montris kaj disvendis siajn aferojn. Okcitanaj esperantistoj starigis budon, en kiu nia asocio kunlaboris per pretigo de flugfolioj. Post la manifestacio, la sama ĝardeno gastigis imponajn koncertojn pri

GUILLEM SEVILLA

En Karkasuno, por la okcitana lingvo

okcitana muziko. La plej festemaj daŭrigis en tuj posta festivalo en apuda urbo Vilagalhenc.

Ferriol Macip i Bonet

BIBLIOTEKO MEMORIGAS LA INTERNACIAJN FLORAJN LUDOJN

Dum la dua duono de oktobro, okaze de la cent-jara datreveno de la Internaciaj Floraj Ludoj, biblioteko Pare Miquel de Esplugues de Llobregat aranĝis ekspozicion pri la jubileo, sub la titolo "Kvin Floraj Ludoj en Esplugues. Cent jaroj de la unuaj Floraj Ludoj en esperanto". La ekspozicion prizorgis la bibliotekestro kaj historiisto de la kataluna esperanto-movado Narcís Fluvià.

LIBROPREZENTO EN LA NACIA HISTORI-MUZEO

La pasintan 12an de novembro en salono de la Muzeo pri Historio de Katalunio okazis prezento de la libro *El Congrès Universal d'Esperanto de 1909 a Barcelona*, verkita de Francesc Poblet i Feijoo. Ĝi estas dulingva kaj la esperanta versio –*La Universala Kongreso de Esperanto de 1909 en Barcelono*– ŝuldiĝas al Raúl Salinas Monteagudo.

La direktoro de la Muzeo, Josep M. Roig Roŝich forestis pro profesia vojaĝo kaj sendis senkulpigon.

La Estro de Lingva Politiko de la Kataluna Registaro, Bernat Joan, emfazis la gravegan rolon de esperantistoj kiel subtenantoj de universalaj kaj pozitivaj valoroj kaj kiel firma bazo, sur kiu sociaj ŝanĝoj estas nepre sukcesontaj

DAVID GARCIA FALCÓ

Unue parolis Llibert Puig, KEA-prezidanto, kiu kun respondeca sento skizis la historion de la instruado de ununuraj universalaj lingvoj en Katalunio. Oni povus pensi –asertis s-ro Puig–, ke la angla havas la saman influon kiel la franca antaŭ ekzemple kvindek jaroj aŭ pli. Ĉi tiu konsidero nepre kuŝas sur la fakto, ke oni malatentas la efikon de la modernaj komunikiloj, kiuj plej vaste kaj insiste ĉiam propagandas la saman, difinitan lingvon. Tial, la aktuala disvastigo de la angla ja povas plej rapide rezultigi la pereon de la ceteraj lingvoj.

Poste, Ferriol Macip, KEA-sekretario, donis la parolon al la historiisto kaj verkisto de la prezentata libro, Francesc Poblet, kiu tre realece priskribis la historian medion, en kiu okazis la 5a Universala Kongreso. Ĝuste antaŭe eksploro

Libroprezento en la nacia histori-muzeo

COMMEMORACIÓ A LA REIAL ACADÈMIA DE MEDICINA DE CATALUNYA

El proppasat 15 de desembre ha tingut lloc una solemne celebració organizada conjuntament per la Reial Acadèmia de Medicina de Catalunya i l'Associació Catalana d'Esperanto. Es tractava de commemorar el 150è aniversari del naixement del Dr. L. L. Zamenhof, iniciador de la llengua esperanto. Les entitats organitzadores testimoniaven així la doble condició de metge oculista i d'esperantista de l'homenatjat.

L'acte fou presidit pels respectius presidents, que van adreçar unes paraules de salutació i benvinguda als assistents: socis de les entitats organitzadores, parents d'un altre homenatjat, com es dirà més avall, i periodistes. La sessió es tingué a la seu de la Reial Acadèmia, edifici històric que hostatjà les classes i les investigacions del Dr. Santiago Ramón y Cajal, futur premi Nobel de Medicina, en el moment que residia allí la facultat corresponent. Abans de començar les intervencions, el president de l'Associació Catalana d'Esperanto llegí en català un missatge de salutació enviat pel doctor Imre Ferenczy, president de l'Associació Universal de Metges Esperantistes.

Les cinc ponències que integraven la celebració miraven cap al passat i cap al futur, mentre que el present estava esde-

venint en aquell mateix moment. El Dr. Manuel Escudé va parlar del Dr. Zamenhof posant èmfasi en la seva condició de metge i en la seva humanitat, com ho testimonia l'anècdota de quan va acceptar de visitar un malalt durant la seva estada a València. Lluís de Yzaguirre i Maura, doctor en Filologia catalana i director del Laboratori de Tecnologies Lingüístiques (IULA-UPF), va parlar de l'esperanto en el tercer mil·lenni. Va dir que, així com l'aparició de la impremta va marcar una diferència entre les llengües que van començar a treure'n profit i les que només es van mantenir en la tradició oral, així també l'aparició d'Internet establirà un nou punt d'inflexió. A la xarxa ha aparegut un cert nombre d'eines utilitàries fonamentades en les modernes tecnologies lingüístiques, eines que només estan disponibles, en tot o en part, per a un cert nombre de llengües i no per a les altres. El Dr. Yzaguirre va mostrar amb dades estadístiques que l'esperanto es troba dintre del grup de llengües que disposen d'aquestes dades (encara que no totes) i té, per tant, una bona base per a continuar progressant durant el segle en què ara entrem.

La tercera intervenció va anar a càrrec de l'historiador Francesc Poblet, que va parlar del V Congrés Universal d'Esperanto que tingué lloc a Barcelona l'any

1909, ara fa justament cent anys. El ponent va parlar dels aspectes socials més rellevants de la celebració del congrés, emmarcats en les cites de la presència de la idea de llengua universal en els temps anteriors de la societat catalana i de la presència de l'esperanto en els anys previs al congrés, i va acabar amb una breu relació de l'evolució del moviment esperantista en els anys posteriors. Seguidament, el Dr. Corbella, en la seva condició d'acadèmic numerari, va parlar de l'obra del Dr. Jacint Bremon com a metge i esperantista. Com a metge, fou pioner de les aplicacions de la radiologia a la medicina. Com a esperantista, destaca pels seus articles mèdics en esperanto i per la seva *Gramàtica y vocabulario de la lengua internacional esperanto*, que l'any 1971 ja havia arribat a la cinquena edició. Una néta del Dr. Bremon, simpatitzant de les idees del seu avi, era present a la sala. Finalment, el Dr. Ferran Sabaté va dissertar sobre la presència de l'esperanto en les publicacions de la medicina catalana, fet que s'esdevení singularment en els anys posteriors al congrés mencionat, durant els quals apareixien articles científics en esperanto. Cal destacar que fou el Dr. Sabaté qui proposà primerament la idea d'aquest acte a les entitats coorganitzadores.

Ramon Riera

dis popola ribelo en Barcelono kontraŭ la reganta klaso pro perforta armea rekrutado, do la Kongreso estis markita de tiu preskaŭa koincido. El lia parolo, legemo okupis ĉiujn mensojn.

Fine, parolis la Estro de Lingva Politiko de la Kataluna Registaro kaj aŭtoro de la enkonduko, Bernat Joan. Elmontrante nemagran konon de la historio de esperanto, li emfazis la gravegan rolon de esperantistoj kiel subtenantoj de universalaj kaj pozitivaj valoroj kaj kiel firma bazo, sur kiu sociaj ŝanĝoj estas nepre sukcesontaj.

Ramon Riera

JUBILEA SOLENAĴO ĈE LA MEDICINA AKADEMIO

La 15an de decembro la Reĝa Akademio de Medicino de Katalunio kaj Kataluna Esperanto-Asocio kunorganizis kunvenon por solene festi la 150an datrevenon de la naskiĝo de d-ro Zamenhof. Prelegis kvin membroj kaj de la Reĝa Akademio kaj de KEA. La kerno de la festo baziĝis sur la duobla karaktero de D-ro Zamenhof kiel okulkuracisto kaj kiel iniciatinto de esperanto. [Legu ĉi-apude pli ampleksan katalunlingvan raporton.]

rp

FESTA ZAMENHOF-MANĜO

La pasintan 13an de decembro, 26 personoj inter 3 kaj 90 jaroj kuniĝis en sabadella restoracio por digne festi la 150an naskiĝdatrevenon de nia esperanto-patro. La ĉi-jare elektita loko estis la restoracio “El Ciervo”, historia kultura kaj sporta centro de la sabadella kvartalo de Gràcia. Kaj ni ĝoje konstatis, ke tradicia estis ankaŭ la tiea kuirarto, kiu per libera bufedo, regalas kaj satigas nin per tipaj bonvenaj vintraj fortikaj katalunaj pladoj (sovaĝa salato, marfruktaj vermiceloj, anaso, viandosupo, viandobuletoj, bovidaĵoj kun fungoj ktp. ne estu manĝataj per la okuloj, diable, ĉefe se frostegas ekstere!). Internacian kaj malkrokodiligan tuŝon feliĉe alportis Marcin, juna Erasmusa studento el Varsovio, kiu rapidege sabadellumis kaj kataluniĝis, i.a. danke al partopreno en homtura grupo el Bellaterra, kaj Yutaro, juna japano jam enamiĝinta al nia lando de kelkaj jaroj kaj konata de kelkaj el niaj membroj pro ilia partopreno al la 2007a UK en Jokohamo. Sed la “ora najlo” de la tagmanĝo sendube estis spektaklo de la ejestro Carles Reiet, humoristo kaj magiisto, kiu ravis kaj forte impresis nin per siaj magiaj kaj menskomunikaj lertaĵoj, tiel metante finan distregan punkton al bonega kuna momento.

Éric Collignon

ERIC COLLIGNON KAJ SILVIA SIMÓ

Bonegan kunan momenton pasigis sabadellanoj okazde de la Zamenhof-tago

TRIOBLE PRI ESPERANTO EN TELENOVAĴOJ... KAJ NE NUR!

La 150a datreveno de la naskiĝo de Zamenhof estis diversloke atentigita. Eble plej elstare pro sia tutmonda eĥo, la ret-serĉilo Google aperigis esperanto-flagon la 15an de decembro en la plimulto de siaj eldonoj (kvankam ne en la kataluna).

En Katalunio TV3 dediĉis sian atenton al esperanto en tri malsamaj novaĵbultenoj. Dimanĉon la 13an de decembro la tagmezaj novaĵoj en sia interreta rubriko prezentis la vivantecon de esperanto en la reto. Oni subtrekis la esperantlingvan Vikipedion kiel unu el la plej grandaj eldonoj de tiu reta enciklopedio. Oni atentigis ankaŭ pri la retejo de KEA, aparte pri la lerniloj en ĝi kaj ĝia televida informilo KIS TV. Du tagojn poste kaj la tagmezaj kaj la vesperaj novaĵoj denove dediĉis sian atenton al esperanto. Ĉi-foje la informoj centriĝis pri la muzeo de esperanto en Sant Pau d'Ordal kaj en ĝi esperanto implicate aperis kiel simpatia iniciato, sed malnoviĝinta.

Samtage ankaŭ la programo “Celobert” de la elsendejo Ràdio 4 intervjuis Ramon Perera, dum Com Ràdio intervjuis Ferriol Macip, kaj la vespera programo “El crepuscle encén estels” de IB3 Ràdio pritraktis la okazaĵon. La ret-ĵurnalo *Vilaweb* aperigis belan artikolon titolitan “Feliĉan esperanto-tagon” (kun titolo originale en esperanto) kun multaj ligoj al esperantaĵoj. Tiu ĉi novaĵo ŝajne inspiris porresperantan blogaĵon de la verkisto Biel Majoral aperintan en la sama tago (por citi nur unu el la personaj retnotoj dediĉitaj al tiu temo).

Lige kun la tago, la barcelona eldonejo Alpha Decay publikigis novelon de Ferenc Szilágyi en dulingva eldono en esperanto kaj en his-

TV3 dediĉis sian atenton al esperanto en tri malsamaj novaĵbultenoj. Ankaŭ pritraktis la okazaĵon Ràdio 4, Com Ràdio, IB3 Ràdio, kaj Vilaweb. Konsekvence aperis artikoloj en La Vanguardia, El País, El Mundo kaj Diario Médico

**Ĉi-jare oni memorigis
ankaŭ la 50-jariĝon
de la morto
de Joan Amades,
pro kio diversaj
gazetoj aperigis
artikolojn pri li.
Preskaŭ ĉiam
lia esperantisteco
estis atentigita**

pana traduko sub la titolo “La liberación del juez”. La novaĵo estis dissendita de la agentejo Europa Press kaj kelkaj gazetoj eĥis. Plej atentinde, *La Vanguardia* de la 15a de decembro publikigis intervjuon kun la tradukinto, Javier Guerrero. Bedaŭrinde en ĝi aperas multaj ŝablonaj kaj malĝustaj asertoj, kvankam certe la ĝenerala impresio estas pozitiva. Pli mallonge, la katalunia kultura suplemento *Tendències* de la ĵurnalo *El Mundo* aperigis la 17an de decembro kolumnon pri la libro.

Klaraj konsekvencoj de ĉio ĉi estis la artikoloj aperintaj en *La Vanguardia* la 21an de decembro kaj en la katalunia eldono de *El País* la 28an de decembro. En *La Vanguardia*, sub la titolo “Felicxan Kristnaskon” (tiele en la originalo), la ĵurnalista Magí Camps favore prezentas esperanton kiel facilan lingvon tre ligitan en la pasinto kaj hodiaŭ al Katalunio. En *El País* la ĵurnalista Xavier Theros taksas, en longa favora artikolo, ke “esperanto daŭre fartas bone, dankon” (“El esperanto sigue bien, dankon”, titolo de frontpaĝa kolumnero anoncanta la postan duonpaĝan artikolon titolitan “El esperanto y Babel”). La artikolo, kiu entenas plurajn flankajn malĝustaĵojn, elstarigas la potencon de esperanto en la reto, kiun ĝi taksas nemalhavebla por vivoviglo en la hodiaŭa mondo. Elstarindas, ke kiel ĵusaj precedentoj pri la vogleco de esperanto la artikolo citas tri aferojn: la flagon en Guglo, la organizon de omaĝo al Zamenhof fare de la Reĝa Akademio de Medicino de Barcelono, kaj la dulingvan eldonon, en la esperanto-originalo kaj en hispanlingva traduko, de novelo de Szilágyi fare de barcelona eldonejo.

Siavice *Diario Médico* raportis tutpaĝe pri la solena aranĝo de la Reĝa Akademio de Medicino en sia eldono de la 29a de decembro.

Tamen la datreveno de Zamenhof ne estis la sola elstara kialo por mencii esperanton en nia gazetaro. Ĉi-jare oni memorigis ankaŭ la 50-jariĝon de la morto de Joan Amades, pro kio diversaj gazetoj aperigis artikolojn pri li. Preskaŭ ĉiam lia esperantisteco estis atentigita.

jg / fm / rp / vs / ji / red

SKA KUN ESPERANTA POŝTKARTO

La ensemblo “El Belda i el conjunt Badabado” lanĉis en majo diskon, kie ĝi versias laŭ ska-ritmoj popolajn katalunajn kantojn. La KD enhavas kvin poŝtkartojn alloge priskribantajn Katalunio kaj la kantojn de la disko. La poŝtkartoj estas en la kataluna, angla, germana, amaziga kaj esperanto. Post la tuja elĉerpiĝo de la unua eldono de la disko, la esperanta poŝtkarto aperas ene de la dua eldono.

La pritrakto de esperanto en tiu ĉi albumo estas alloga propagandilo, kaj la distribuo estos multnombra.

fm / red

LA AŬTOMATAJ TRADUKILOJ PROGRESAS

Komence de julio aperis nova versio de la aŭtomata tradukilo el la kataluna al esperanto kaj fine de novembro aperis nova versio de tiu el la hispana, ambaŭ evoluigataj de Hektor Alos. La novaj versioj, uzablaj ĉe la ret-adresoj www.apertium.org kaj www.traduku.net, aldonis novajn vortojn, korektis ekzistintajn mistradukojn kaj ĉefe prifajnigis traduk-regulojn, tiel ke la esperantigo nun aperas pli natura ol antaŭe. Temas ĉiuokaze pri kruda traduko, kiu tamen permesas kompreni la originalan tekston al nesciantoj de la kataluna aŭ hispana fontolingvo (kvankam foje unuopaj frazoj plu estas malbonege redonataj), kaj povas utili kiel helpilo al tradukantoj de nebeletraj tekstoj al esperanto.

Tiucele, la tradukiloj surbaze de la liberprogramara platformo Apertium progresadas. La platformo ricevis stipendiojn de la firmao Google, kiuj permesis ĉi-somere evoluigi novajn eblojn kaj lingvoparojn. Specife pri la Apertium-bazitaj esperanto-tradukiloj, pionire kreitaj de teamo de la universitato Pompeu Fabra de Barcelono, instige de la entreprenio ABC-Pack Enciklopedioj, ĉi-aŭtune aperis ankoraŭ tre elementa tradukilo el esperanto en la anglan, evoluigata de la dana esperantisto Jacob Nordfalk. Temas pri la unua traduki-

lo el esperanto surbaze de Apertium, kio estas elstara defio. Aliflanke komenciĝis ankaŭ la disvolvo de tradukilo el la franca en esperanton, fare de Hektor Alos kaj la franca esperantisto Baptiste Darthenay, dum siaflanke la fama rusa esperanto-vikipediisto Maksim programis utilaĵojn por krei novajn artikolojn en la esperanta Vikipedio el alilingvaj vikipedioj uzante la Apertium-tradukilojn (*ftp2.image2work.dk:8080/vikitraduko*).

NOVA KD DE KTP

Ok jarojn post “Sojle de la klara temp” kaj kvin post “Plaças al mi”, Kaj Tiel Plu daŭre proponas vojaĝon tra la muzikoj de la mezepoko kaj de la tradicioj kataluna, okcitana kaj sefarda. Krome, reaperis la originala spirito de la bando, kiu en sia komenco trinkis el internacia repertuaro, kaj proponas ankaŭ kantojn kaj dancojn el Kroatio, Kabilio, Danio kaj Anglio.

La unua disko estis pli mezepoka, la dua estis pli tradicia. “Surplacen venu vi” estas pli direktata al dancmuziko kaj montras maturiĝon de la bando, kiu prezentas kantojn kaj dancojn per tre bunta kaj riĉa muzikilaro kiel gitaro, mandolino, kontrabaso, violono, flutoj, gambovjolo, akordiono, diversaj perkutiloj, koruso kaj ĉefa melodia voĉo.

La kantoj, tradukitaj al esperanto, tute ne perdis ties originalajn lingvojn. La libreto prezentas kaj la kantatan esperantaĵon kaj la kanton en la originala lingvo (okcitana, kataluna, judhispana, kroata, amaziga kaj hispana), sed male, utilas al diskonigo de la diversaj tradicioj, kaj atingas la korojn de tre diverspeca publiko.

Kiel en la duaj antaŭaj albumoj la disko komenciĝas per mezepoka melodio kaj finiĝas per tradicia kanto de la hispana civila milito.

Tiu KD inkluzivas dek instrumentajn versiojn de la kantoj por karaokeo kaj filmeton pri la bando en la studio.

Vinilkosmo

MEZLERNEJA LERNOLIBRO ATENTIGAS PRI ESPERANTO

La prestiĝa eldonejo de lernejaĵoj Teide aperigis novan lernolibron por la lasta jaro de mezlernejo, en kiu esperanto estas elstare reliefgita. Laŭ la kataluna mezlerneja studplano la gejunuloj devas lerni pri sociaj aspektoj de lingvo: kontakto inter lingvoj, individua kaj socia dulingvismo, diglosio, malapero de lingvoj, socia restarigo de lingvoj, lingvonor-

migado, lingvaj rajtoj k.a. Ĝuste la 22-paĝa kvina ĉapitro de la lernolibro, sub la titolo, “Lingvoj kaj socioj” prezentas tiun vastan temon kaj tiucele dediĉas la kvar unuajn paĝojn al esperanto. Ĉefrolas artikolo en la kataluna aperinta tiulingve en la frontpaĝo de *Kataluna Esperantisto* titolita “Esperanto hodiaŭ, kial?”. En ĝi oni prezentas la internacian neŭtralan lingvon kiel parton de multflanka agado por la atingo de egalaj rajtoj inter la civitanoj kaj entute por pli justa kaj paca mondo. La artikolo komparas la enkondukon de esperanto kiel dua lingvo de la homaro al la celoj de aliaj movadoj, por montri, ke ĝi ne estas pli utopia ol la egaleco de viroj kaj virinoj aŭ la starigo de mondo sen militoj, malsato, kuraceblaj malsanoj kaj kun justa distribuo de la havaĵoj. Pro tio, same kiel indas batali por realigi ilin, ne indas flankenlasi la celon de neŭtrala lingvo.

La lernolibro, kaj eĉ pli la libro de la instruisto, proponas multnombrajn laborojn pri la teksto kaj entute pri esperanto: analizon de la artikolo kun listigo de ĝia argumentaro, redaktaĵojn pri esperanto, klasan debaton pri ĝi, legadon de la artikolo en la katalunlingva Vikipedio pri kin-arto kaj esperanto k.a.

Unu el la aŭtoroj de la lernolibro estas la esperantistino Anna Maria Muñoz, mezlerneja instruistino de la kataluna lingvo, kiu jam antaŭe kunaŭtoris aliajn mezlernejaĵojn pri la katalunaj lingvoj kaj literaturo.

* Macià, Jaume; Muñoz, Anna Maria; Gallart, Marta (2009): *Altaveu (Llengua catalana i literatura de 2n de batxillerat)*. Barcelona: Ed. Teide.

“Surplacen venu vi” estas pli direktata al dancmuziko kaj montras maturiĝon de Kaj Tiel Plu, kiu prezentas kantojn kaj dancojn per tre bunta kaj riĉa muzikilaro

La lernolibro, kaj eĉ pli la libro de la instruisto, proponas multnombrajn laborojn pri la teksto kaj entute pri esperanto

Joan Margarit

DEKDU-LINGVA RETEJO ANKAŬ EN ESPERANTO

Ekfunkciis septembre la nova dekdulingva retejo *deulofeu.org* pri la kataluna politikisto kaj filozofo pri la historio Alexandre Deulofeu i Torres (1903–1978). Ĉefe esperantigis ĝin nia samasociano Joan Inglada.

Siavice Jordi Alcàsser tradukis al esperanto ok-paĝan broŝuron pri la ekonomia krizo verkita far la sindikato CGT de Baix Llobregat legebla ĉe www.enxarxa.com/esperanto/CGT%20Baix%20Llobregat-Crisis%20EO-web.pdf

ji / dr / red

PRELEGO DE NICOLAU DOLS EN UK

Nia samasociano Nicolau Dols prelegis en la 62a sesio de la Internacia Kongresa Universitato pri “perspektivoj en fonologia kaj fonetika esplorado de esperanto”. Dudektri-paĝa artikolo aperis en la tuj posta IKU-libro, eldonita

de UEA. En ĝi Dols fake diskutas la konflikton inter lingva normo eventuale postulanta elparolon kvazaŭ egalan al la ortografio kaj natura emo al faciligo de la prononcado. Nicolau Dols estas fakulo pri fonetiko kaj fonologio, instruisto pri la kataluna kaj ĝenerala lingvistiko en la Universitato de la Balearaj Insuloj, en kiu li samtempe vicrektoras.

DENOVE EN MONATO

De la oktobra ĝis la decembra numeroj Ferriol Macip, delonga kompostisto de ĉiuj KEA-eldonaĵoj kaj multjara plentempa profesia gazet-kompostisto, denove okupiĝis pri la grafikado de la revuo *Monato*. Li anstataŭis la nunan regulan kompostistino, Julia Litvinova, kiu patrinigis. Ferriol Macip jam kompostis *Monato* dum tri jaroj, ĝis kiam li devis forlasi la postenon pro novaj profesiaj projektoj antaŭ jaro kaj duono.

ARTIKOLO EN SENNACIULO

Nia samasociano Joan Inglada publikigas interesan artikolon en la septembra-oktobra numero de *Sennaciulo* okaze de la centjarigo de la mortigo de Francesc Ferrer i Guàrdia. Montriĝas, ke Francesc Galceran, la verva defendanto de la pedagogo, estis frato de elstara vilanova esperantisto, kaj ke en la sama monato de la ŝajnprocezo kaj ekzekuto de Ferrer estis eldonita en Parizo esperantlingva traido de lia advokata pledo dum la procezo.

JOAN MARGARIT EN BELETRA ALMANAKO

La kvina numero de la literatura revuego *Beletra Almanako* publikigas sep poemojn de la kataluna poeto Joan Margarit tradukitajn al esperanto de Abel Montagut, Jorge Camacho kaj Antonio Valén. Krome aperas ankaŭ lia enkonduko al lia dulingva poemaro *Estació de França*, en kiu la aŭtoro pritraktas sian rilaton al siaj du verklingvoj, la kataluna kaj la hispana.

Samnumere aperas ankaŭ preskaŭ dudekpaĝa eseo de Abel Montagut pri la lasta, nefinita, romano de Jules Verne *Voyage d'Études* [“Esplorvojaĝo”], ĝia planado, la okazaĵoj ligitaj al ĝia verkado kaj al ĝia posta kompletigo kaj transformiĝo al *Étonnante aventure de la mission Barsac* [“Miriga aventuro de la misio Barsac”] fare de lia filo Michel. La teksto estas praktike tiu antaŭe publikigita en la retgazeto *Libera Folio* en tri sinsekvaj artikoloj en decembro 2008 kaj januaro 2009.

LLUÍS ARMADANS I MARFÀ

La 25an de septembro forpasis Lluís Armadans i Marfà. Li estis parolanto de esperanto de antaŭ multaj jaroj. Instruis la lingvon, aktivis por mondo pli justa, laboris por la naturismo kaj la vegetarismo. Verkis poezion, desegnis karikaturojn. Li akceptis postenojn en la komitato de KEA. Plej grave, li estis ekstreme humaneca, afabla kaj bonkora. Ĉiam preta helpi la aliajn, li posedis fajnan humursencon, neniam agreseman, ĉiam amikecan.

REGRESO EN GALEGIO KAJ EŬSKIO

Etnismo publikigis ĉi-some unu-paĝan artikolon de Hektor Alos i Font titolitan “Regreso en Galegio kaj Eŭskio” ene de aparta inform-cirkulero sendita al la abonantoj. La artikolo analizas ŝanĝojn en la lingvopolitikoj en Galegio kaj Eŭskio en Galegio kaj Eŭskio tuj post la ekrego de respektive la Popola Partio kaj la Hispana Laborista Socialisma Partio.

PONTO POR DIALOGO

Ferriol Macip publikigis en la novembra numero de la internacia magazino *Monato* artikolon titolitan “Ponto por dialogo” pri la referendumo por la sendependiĝo de Katalunio okazinta septembre en Arenys de Munt.

PRI LA ĈUVAŜA KAJ LA KATALUNA

Hektor Alos partoprenis en la 14a Lingva Festivalo en Ĉuvaŝio prezentante la katalunan lingvon. Temis pri unu el la 36 lingvoj prezentataj dum du tagoj antaŭ entute milo da homoj. Rimarkinde, ne nur li prezentis la katalunan lingvon, sed ankaŭ la Moskva esperantisto kaj bonega konanto de la lingvo, Miĥail Ĥaminskij. Ĉi-jare, la Festivalo konsistis el ne malpli ol 15 diversaj aranĝoj okazintaj laŭlonge de monato kaj duono. Inter ili estis universitata konferenco pri “naciaj kaj internaciaj lingvoj”, en kiu nia samasocio prelegis pri la situacio de la ĉuvaŝa lingvo. Alia estis la traduko de ĉuvaŝa fabelo en multajn lingvojn pere de esperanto por krei libreton distribuotan tra la lernejoj. El la tradukoj el pli ol 20 lingvoj ricevitaj ĝis la komenco de novembro staras la kataluna kaj la okcitana fare de Elisabet Abeyà kaj Ferriol Macip, respektive.

DU NOVAJ HEREDAĴOJ

Eniris la KEA-arkivon du novaj heredaĵoj: tiuj de pastro Claramunt (fare de lia frato) kaj tiuj de Josep Alberich (fare de lia filo Jordi). La biblioteko-arkivo de KEA estis fondita surbaze de la granda librokolekto de Pere Nuez kaj de tiam regule pligrandiĝas, precipe sed ne nur, danke al heredaĵoj.

OMAĜO EN CASTELLDEFELS

La pasintan 26an de junio la magistrato de Castelldefels organizis omaĝon al la elstara politika aktivulo kaj esperantisto Ramon Fernández Jurado. Fernández Jurado (1914–1984) aktivis

en Bloc Obrero i Camperol kaj poste en POUM dum la respubliko. Dum la enlanda milito li atingis la gradon de majoro. Militkaptito, li perfektigis sian esperanton, eklernitan 1932, en la malliberejo Model de Barcelono danke al tiel elstaraj samsortaj samideanoj kiel Frederic Pujulà i Vallès kaj Delfi Dalmau. Post sia liberiĝo li agadis en la subtera plenumkomitato de POUM, ĝis li ekziliĝis al Ĉilio, kie li daŭre aktivis en la esperanto-movado. Reveninte en Katalunio en 1964, li daŭrigis sian esperanto-aktivadon kaj ekverkis katalune, hispane kaj esperante. En 1976 li aniĝis en la Socialisma Partio de Katalunio kaj per ĝi elektiĝis magistratano de Castelldefels kaj membro de la Parlamento de Katalunio.

La urba biblioteko de Castelldefels portas lian nomon, omaĝe al tiu lignaĵisto, enmigrinta en Katalunio kvin-jara, kiu memlerne atingis diplomon pri instruisto de la kataluna lingvo, kaj verkis en tri lingvoj.

La aranĝo okazis je la 25a jariĝo de lia forpaso kaj oni prezentis novan verkon pri la omaĝito, entenanta biografion kaj liajn poemojn kaj novelojn. Partoprenis membroj de la nuna urbestro kaj de tiu, en kiu partoprenis Fernández Jurado. Kataluna Esperanto-Asocio estis invitita kaj partoprenis Víctor Solé kaj Martí Guerrero nome de la esperantistoj. Oni legis liajn poemojn katalune, hispane kaj esperante.

MUZIKO KAJ PLANLINGVOJ

La programo “Trobades en el temps” de la klasik-muzika radiostacio Catalunya Música elsendis kuriozan programon ligintan muzikon kaj planlingvojn. Temis pri unu el la serioj de la semajna elsendo “Trobades en el temps”, en kiu laŭ ĉiufoje ŝanĝiĝanta rakont-fadeno ligita al sciencaj, politikaj aŭ artaj okazaĵoj oni disaŭdas muzikpecojn komponitajn en la koncertaj jaroj. La 22an de majo la fadeno estis planlingvoj kaj dum vagado tra volapuko, esperanto kaj ido oni elsendis verkojn de la fino de la 19a jc. kaj komenco de la 20a. Demandite de nia samasocio kaj ŝia kolego, Víctor Solé, pri la kialo de la elektotemo, la programestrino Carmina Malagarriga afable respondis, ke ŝi lernis esperanton antaŭ dudeko da jaroj, kiam ŝi estis studento, kaj, kvankam ŝi ne daŭrigis kaj forgesis ĝin, ŝi plu gardas plaĉan rememoron.

La biblioteko-arkivo de KEA estis fondita surbaze de la granda librokolekto de Pere Nuez kaj de tiam regule pligrandiĝas, precipe sed ne nur, danke al heredaĵoj

FÒRUM SOCIAL CATALÀ
DEL 29 AL 31 DE GENER 2009 A LA SEU CENTRAL
DE LA UNIVERSITAT DE BARCELONA

VISITEU-NOS-HI, PARTICIPEU-HI!

FSCat lo altre
món es
possible
(Forum Social Català)

Dario Rodríguez

INTERRETA RUBRIKO

La tutmonde uzata reta serĉilo Google aperigis la pasintan 15an de decembro esperantan flagon en sia logotipo. Klikante ĝin, aperis multnombraj ligiloj al paĝoj rilataj al Zamenhof kaj esperanto. Tiu fakto estigis ĉie grandan pligrandigon de la vizitoj al tiuj paĝoj. Eblas legi informon pri tiu elstara okazaĵo en la ret-revuo *Libera Folio*: www.liberafolio.org/2009/google-festas-la-zamenhof-tagon

La esperanta aŭtomata tradukilo Traduku.net, kiu jam entenis tradukprogramon angla-esperantan kaj inversen, aldonis tri novajn: kataluna, hungara kaj hispana al esperanto. La kataluna kaj hispana devenas el Apertium.

Adreso de Traduku.net: traduku.net

Adreso de Apertium: www.apertium.org

Esperanta rimaro estas kolekto da radikoj ordigitaj laŭ la finaĵo, kio povas multe faciligi la taskon al poemverkistoj: eo.wikibooks.org/wiki/Esperanta_rimaro

Vinilkosmo, la plej grava eldonejo de muziko en esperanto, ricevis dum la Universala Kongreso de esperanto en Bjalistoko la prestiĝan premion Onisaburo Deguĉi. Fotoj pri la transdono videblas ĉe la rekomendinda blogo de Vinilkosmo vinilkosmo.ipernity.com

Aperis en la reto Hiphopa Kompilo. Temas pri dek unu kanzonoj en esperanto de pluraj artistoj, remiksitaĵoj far la fama brazila DJ (disko-prezanto) kaj komponisto Roĝer Borĝes. Ili estas indvidue elŝuteblaj senpage el la jena adreso: www.ipernity.com/doc/rogerborges/album/141687

La kompleta albumo, laŭ ZIP-dosiero, elŝuteblas el la adreso: hiphopesperanto.blogspot.com

Legosalono estas retpaĝo, kiu informas aŭtomate kaj permane pri laste aperintaj interesaj artikoloj en esperantaj informoj, forumoj aŭ blogoj. Oni povas viziti ĝin en la jena adreso: legosalono.blogspot.com

La programisto Klivo Lendon, plurfoje menciita en antaŭaj eldonoj de ĉi rubriko, kreis novan programon Merkuro. Temas pri programo laŭ la stilo de la konata Messenger, sed kun ĉiuj menuoj kaj klarigoj en esperanto; ĝi estas bazita sur Ĝavo, kio ebligas ĝian funkciadon same en Mac, Windows aŭ Linux. La aŭtoro deziras ricevi komentojn pri ĝi precipe el aliaj esperantaj programistoj. Oni povas elŝuti ĝin per jena adreso: purl.oclc.org/net/klivo/merkuro

Lingvolanĉilo estas paĝaro rilata al la esperanta projekto sukcese eksperimentata en Britio "Springboard to languages" ["Saltotabulo al la lingvoj"]. Oni povas informiĝi en la adreso egalite.freeweb.hu/salto/index.htm, en kiu aldone legeblas interesa eseo de Renato Corsetti pri la propedeŭtika efiko de nia lingvo (www.freeweb.hu/egalite/salto/motivaro.pdf).

Kreiĝis ankaŭ blogo pri la sama temo en www.ipernity.com/group/71743

Sergio Pokrovskij estas elstara rusa verkisto en esperanto, membro de la Akademio, loĝanta en Novosibirsk, Siberio. Unu el la temoj multe ŝatataj de li estas la diskuto pri la (laŭ li) superflua artikolo "la" en esperanto. Ampleksa eseo pri tiu temo, pri kiu okazis antaŭnelonge vigla diskutado en soc.culture.esperanto, videblas en la retpaĝaro Lingva Kritiko, konkrete en la adreso lingvakritiko.com/2007/02/05/la-artikolo/

Forvo estas portalo, kiu aŭdigas la ĝustan prononcon de 269 533 vortoj en 220 lingvoj. La esperanta fako enhavas la prononcon de 2038 vortoj. Laŭ alfabeto ordo: es.forvo.com/languages-pronunciations/eo/alphabetically

Ĝi enhavas ankaŭ la prononcon de 4913 vortoj en kataluna lingvo: es.forvo.com/languages-pronunciations/ca/alphabetically

La Karavelo estas bela revuo esperantlingva, regule aperanta en la reto, sed ankaŭ prezentita laŭ libroforma kolekto kaj en DVD. Ĝia redaktoro estas la portugala esperantisto João José Santos. Jam aperis 19 numeroj, ĉiuj libere elŝuteblaj el la jena adreso, en kiu krome troveblas aliaj interesaj dosieroj: www.lakaravelo.com □

LASTE APERIS EN KIS-TV

KISTV-SOCIO: LA SARDA LINGVO

Intervjuo al profesoro Diegu Corraïne pri la nuna situacio de la sarda lingvo. Diegu Corraïne (Nùgoro, 1949) estas tradukisto kaj fakulo pri la sarda lingvo. Li estis sekretario de la Sotziedade pro sa Limba Sarda ["Societo pro la sarda lingvo"], kaj direktoro de la eldonejo Papiros. Li interesiĝas pri la problemoj rilate al lingvo-politiko, terminaro kaj la normigo de la sarda. Li anas en la Observejo pri la Sarda Lingvo kaj anis en la komisiono, al kiu la sarda registaro taskis pretigi proponon de norma sarda lingvo, la t.n. Limba Sarda Unificada. Li estas la direktoro de la Ufizi de sa Limba Sarda ["oficejo de la sarda lingvo"] kaj kunordiganto de la

majstro-kurso pri "sarda tradukado kaj interkulturaj studoj", kreita en Nùgoro dum la kurso 2003–2004, fare de Provinco Nùgoro, la Aŭtonoma Universitato de Barcelono kaj la Universitata Konsorcio de Nùgoro.

KISTV-MOVADANOJ: KAPRIOL' EN BARCELONO

Intervjuo al Marita Kruijswijk kaj Marianne Nesse, Kapriol, kadre de la kon-

certaro Popolmuziko kaj Esperanto en Centre Artesà Tradicionàrius, Barcelono, aprilo 2009.

KISTV-MOVADANOJ: DOUBLE UNU EN BARCELONO

Intervjuo al Françoise Rochette kaj Patrik Delabi, Double Unu, kadre de la koncertaro Popolmuziko kaj Esperanto en Centre Artesà Tradicionàrius, Barcelono, aprilo 2009. □

Francesc X. Puig Rovira

FRANCESC GALCERAN FERRER, DEFENDANTO DE FERRER I GUÀRDIA

Ferrer i Guàrdia

La 11an de julio 1909 komenciĝis en la haveno de Barcelono la enŝipigo de trupoj, cele Marokon, de multaj rezervanoj kaj filoj de laboristoj. Tuj komenciĝis ordo-perturboj sur la strato en klimato de popola koleto en la ĉefurbo kaj en la ĉefaj industriaj urboj de Katalunio. La 26an oni deklaris ĝeneralan strikon. En Barcelono, krom la propra karaktero de ribelo kontraŭ la regantoj, la movado fariĝis radikale kontraŭklerikala. La duono de la preĝejoj kaj konventoj en la urbo estis sturmitaj, pli-malpli okdek, el kiuj la duono estis bruligitaj. Okazis makabraj scenoj, kiel la profanado de tomboj, inter aliaj.

La urbo restis tute paralizata; oni starigis barikadojn sur la stratoj. La movado estis spontanea, popola kaj ĥaosa. La maldekstraj sindikatoj kaj la politikaj grupoj apogis la movadon, sed ne surpronis la direktadon. Paralele, la 26an oni deklaris la sieĝo-staton kaj la 28an la ĉesigon de la konstituciaj garantioj. Pli-malpli je la 28a alvenis en Barcelonon helpo-trupoj por fronti la ribelantojn. La 30an, la trupoj sufokis la lastajn fokusojn. La 6an de aŭgusto

De aprilo 1908 ĝis oktobro 1911, en la loka ĵurnalo Diario de Villanueva y Geltrú, *publikiĝis, preskaŭ ĉiusemajne, kolumno Sección Esperanta. La kolumno de la 2a de januaro 1910 komenciĝas per jena raporto: “Aperis flugfolio eldonita de la Esperantista Internacia Societo en Parizo, defende de Ferrer. Tiu flugfolio, kiu klarigas la senkulpecon de Ferrer, enhavas ekstrakton de la informo de lia defendanto, la nobla kapitano de inĝenieroj, nia samurbano, Francesc Galceran. Temas pri tre kurioza flugfolio, montranta la veran utilon de nia lingvo.”*

Tiu informajo temas pri la broŝuro La pledo por Ferrer (oktobro 1909), *eldonita en pluraj lingvoj laŭ oni povas konstati ĉe la katalogo de IISH (Internacia Instituto de Sociala Historio), serĉante laŭ aŭtoro “Galcerán Ferrer, Francisco”. La tradukinto al esperanto estis la Societo Libera Penso, kies membro estis Francesc Ferrer i Guàrdia. Okazas, ke Francesc Galceran estis frato de la esperantisto Gustau Galceran, estonta vicprezidanto de Kataluna Esperantista Federacio. Kion ni ne scias, estas, ĉu Francesc Galceran donis la tekstojn al sia frato kaj li liveris ĝin al Societo Libera Penso.*

Okaze de la centjariĝo de la Tragika Semajno, en la semajna gazeto Diari de Vilanova i la Geltrú *de la pasinta 14a de aŭgusto, aperis artikolo de la historiisto Francesc X. Puig Rovira kun titolo: “1909: Francesc Galceran Ferrer, defendanto de Ferrer i Guàrdia”, kiun ni prezentas ĉi-sube. Puig diras: “La kondamno de Ferrer Guàrdia deĉenigis internacian kampanjon de protesto.” Plej eble la esperantistoj de la 5a Internacia Kongreso kunvenintaj en Barcelono inter la 5a kaj la 11a de setembro, dum Ferrer i Guàrdia estis en la malliberejo, iel influis pri ĝi. Ni honoru ilin per la memoro.*

oni eksigis la provincestron, Ángel Ossorio y Gallardo, bonintenca homo, de kristandemokratia tendenco, kiu troviĝis superita de la okazaĵoj; li estis anstataŭigita per Evaristo Crespo Azorin.

En la unuaj tagoj de aŭgusto komenciĝis la reprezalioj fare de la registaro, kiu estis prezidata de la konservativulo Antonio Maura. Oni ilin aplikis malmilde, konsiderante ke estis necese ne sole restarigi la ordon, sed precipe malhelpi novajn perturbojn. Estis fermitaj la maldekstraj ĵurnaloj kaj la laboristaj centroj. La arestitoj kaj enprizonigoj estis preskaŭ du mil; laŭ la karaktero de tio, kion oni impunitis al ili, ili estis submetitaj al la civila aŭ al la milita jurisdikcio.

La milita jurisdikcio diktis dek sep mortopunojn, el kiuj kvin estis ekzekutitaj kaj la aliaj, komutitaj al dumviva enfermiteco. La civila jurisdikcio montris pli da mildeco, inter aliaj kialoj, ĉar ĝi agis pli malrapide kaj procedu- re pli rigore, kaj kiam ĝi verdiktis, post kelkaj monatoj, la etoso estis sufiĉe malsama.

La movado estis spontanea, popola kaj ĥaosa. La maldekstraj sindikatoj kaj la politikaj grupoj apogis la movadon, sed ne surpronis la direktadon

**“Deklaris ĉiuj
malamikoj;
oni kunigis ĉiujn
anonimajn denuncojn;
oni ekziligis ĉiujn
personojn, kiuj povus
ilustri nin pri la vivo;
oni malakceptis ĉiujn
pruvojn, kiujn mi
proponis;
mi ne sukcesis atingi,
ke oni aŭdu
la atestantojn,
kiuj sin proponis”**

**“Francesc Ferrer
Guàrdia, persekutita
pro siaj raciismaj
ideoj, pelita kaj sieĝita
ĝis la lasta ekstremo,
implikita iun tagon en
abomeninda krimo,
elportanta la fermon
de liaj lernejoj kaj
senĉese insultata
de la partioj
de la necedemo,
nek kapitulacas,
nek petas paŭzon”**

Francesc Ferrer Guàrdia estis unu el la plej konataj akuzitoj; instruisto, fondinto en la 1901 de la Moderna Lernejo, de tendenco raciisma kaj laika, oni lin akuzis esti “aŭtoro kaj estro de la ribelo”, kion nuntempe oni nomus intelekta aŭtoro. Oni diris, ke la aŭtoritatoj volis koncentri sur lin la subpreman kaj averto-donan agadon. Li kaŝiĝis en Alella, lia naskiĝa urbeto, kie la 31an de aŭgusto lin malkovris kaj arestis la loka milico, kiu tuj liveris lin al la polico. La guberniestro kondukigis la arestiton antaŭ sin. Post longa persona intervjuo, li komunikis al Ferrer, ke li sendas lin en malliberejon kaj ke li estos juĝita de milita tribunalo. Tuj li restis je la dispono de la enketa juĝisto, majoro de infanterio. La juĝo rapide pretiĝis. La enketa juĝisto ricevis deklarojn de multaj atestantoj.

La okazigon de la konsiliĝo de milito oni difinis por la 9a de oktobro, kvardek tagoj post la aresto. La militan tribunalon formis kolonelleŭtenanto de infanterio, kiel prezidanto, kaj ses membroj, kapitanoj de diversaj armeoj. La prokuroro estis kapitano de infanterio. La enketa juĝisto intervenis. La defendanto estis Francesc Galceran Ferrer, kapitano de inĝenieroj; ni okupiĝos pri li antaŭ ol daŭrigi la rakonton.

Francesc Galceran Ferrer, defendanto

Naskita en Vilanova i la Geltrú la 17an de oktobro de 1874, li estis filo de Demetri Galceran Cuscó, farmaciisto, posedanto de la apoteko de la placo Verdura n-ro 15, kiun li heredis de sia patro. Li laboris en ĝi la tutan vivon kaj transdonis ĝin al sia filo Gustau. Demetri Galceran estis erudiciulo, amiko kaj kunlaboranto de la liberala politikisto kaj poeto Víctor Balaguer. Famis la babil-rondoj de la apoteka postbutiko, preskaŭ ĉiutagaj, en kiuj, krom temoj de intereso kaj de loka politiko, oni traktis ankaŭ pri aliaj, kulturaj kaj artaj, kaj pri klaĉoj de la ĉiutaga vivo. La Galceran-oj estis familio de kuracistoj kaj farmaciistoj, de liberala tradicio en Vilanova i la Geltrú ekde la 18a jarcento.

Francesc estis la dua el la kvar filoj de Demetri kaj de Rosa Ferrer Armengol. Li eniris en la Ĝeneralan Militistan Akademion en aŭgusto 1892 kaj post unu jaro li pasis en la specialan de la korpuso de Inĝenieroj; en 1897, kun leŭtenanta grado, li estis destinita al la Regimento de Sapeistoj kaj Ministoj; en 1901 li estis destinita en Taragonon. La 29 de marto de 1903 li estis promovita al kapitano.

En la militaj juĝoj la defendo apartenis al oficiroj de la korpuso de Inĝenieroj, de diversa rango laŭ la kategorio de la akuzito. Galceran tiam estis kapitano de la 4a Miksa Regimento de Inĝenieroj de Barcelono. De ĉi tiu posteno

li estis interveninta kiel defendanto en aliaj okazoj antaŭ militaj tribunaloj. Al Ferrer i Guàrdia oni prezentis liston de la taŭgaj oficiroj por ĉi tiu funkcio kun la postulo, ke li nomumu defendanton; inter tiuj staris la nomo de Galceran. La akuzito manifestis: “Mi konas neniun el ĉi tiuj sinjoroj, sed iu ajn, mi pensas, utilos por defendi min bone; mi dezirus, tamen, trovi iun liberan pri religiaj antaŭjuĝoj, penetritan de la humanaj sentoj, kiujn mi celas per la eldono de miaj verkoj”. Antaŭ la insistado de la enketa juĝisto, Ferrer i Guàrdia elektis Galceran pro la koincido de la inicialoj de la familinomoj, kvankam en malsama ordo; oni diris ankaŭ, ke li rimarkis la koincidon de la antaŭnomo kaj de la dua familinomo Ferrer.

Al Galceran hazarde alfalis la rolo de defendanto en tiel unika proceso, kiu prezentiĝis kun malmultaj garantioj. Tamen, li pretiĝis la defendon kun plena konscienco, kun la tuta ebla zorgo, kvankam li disponis nur pri naŭ tagoj por argumenti ĝin kaj pri dudek kvar horoj por legi la sescent foliojn konsistigantajn la enketon.

La tribunalo konstituiĝas la 9an de oktobro je la oka matene. En ĉeesto de la akuzito la enketa juĝisto legas sian longan raporton. Poste intervenas iuj atestantoj. La akuzisto petas por la akuzito la mortopunon pro aŭtoreco de delikto de milita ribelo. Tuj poste intervenas la defendanto. Lia raporto komenciĝas per ĉi tiuj terminoj:

Mi devas antaŭ ĉio prezenti la cirkonstancojn, inter kiuj elvolviĝis la proceso kontraŭ Francesc Ferrer. Dum la enketo deklaris ĉiuj malamikoj; oni ricevis kaj kunigis al enketo ĉiujn anonimajn denuncojn, kiuj povis damaĝi lin; akumuliĝis kontraŭ li opinioj de aŭtoritatoj plimalpli konantaj la aferon; oni ekziligis ĉiujn personojn, kiuj povus ilustri nin pri la vivo, kutimoj kaj laboroj, al kiuj li sin dediĉis; krome, post la legado de la akuzoj, oni malakceptis ĉiujn pruvojn, kiujn mi proponis; mi ne sukcesis atingi, ke oni aŭdu la atestantojn, kiuj sin proponis, ĉar estis pasinta la leĝa limtempo, kaj mi trovas min kun finita proceso sen tio, ke eĉ unu solan momenton la konstanta kaj ekstrema intereso serĉi akuzon estis direktita al serĉado de la vero per sinturnado al personoj de la kontraŭa partio, kio ĉiel sukcesis makuli mian defendaton.

Sed tio, kion mi eldiras en la plej granda ebla trankvilo kaj en la maniero de protesto, neniel signifas, ke mi min prezentas antaŭ vi korpore kaj senarma.

La obstakloj duobligis miajn energiojn; tiuj min subtenis en la streĉa irado, kiun nekonataj interesoj min kondukis, kaj apogata kiel mi venas de la pravo, se miaj kapabloj respondas al mia volo, mi ne timas tion, kio ĉi tie povas okazi.

Sekvas analizo de la deklaroj de la atestantoj kolektitaj en la raporto de la enketita juĝisto, en kiu li konstatas, ke oni ne akceptis la atestantojn de la defendo, ke oni akceptis kiel validajn anonimajn denunciojn, ke la policaj traserĉadoj estis faritaj sen atestantoj kaj ke la dokumentaj pruvoj ne estis ekspertizitaj nek submetitaj al kontraŭdiro. Poste li parolas pri “la nedigna trudado, kiu de longe pezas sur ĉiuj por apartigi tiun proceson de la vero kaj de la racio”.

En la finaj alineoj de la raporto li diras:

Resume, sinjoroj: Francesc Ferrer Guàrdia, persekutita pro siaj raciismaj ideoj, pelita kaj sieĝita ĝis la lasta ekstremo, implikita iun tagon en abomeninda krimo, elportanta la fermon de liaj lernejoj kaj senĉese insultata de la partioj de la necedemo, nek kapitulacas, nek petas paŭzon. Sed anstataŭ komandi amasojn, li ilin edukas, serĉas la homojn, pelas kaj direktas la aliajn al la splenda fokuso de la racio, signalas la veran celon de la homaro, serĉas, havigas kaj distribuas la sciencon de la saĝuloj, kiel solan armilaron por liaj ribeloj.

Kaj se ni vidis detale, ke li partoprenis en la milita ribelo nek kiel estro nek kiel aktoro, kiu malfacilaĵo ekzistas por rekoni lian senkulpon? Redoni al li la liberecon, levi la juĝistan sekvestron pezantan sur liaj proprietaĵoj kaj lasi lin, por ke inter la brakumoj de sia familio li rakontu tie en la ekzilo kiel administras justicon la armeo. Mi ne devas kaŝi al vi, ke konsentante al mia peto, pridubos vian kuraĝon tiuj, kiuj, blindigite de la malamo, ne komprenas la justicon sen puno, sed ne devas pasi multe da tempo sen tio, ke ni vidos la racion, kaj ĉi tiuj nunaj blinduloj aplaŭdos vian firmecon. Kaj se pro misfortuno ĉesis lumigi ilin la lumo de la justeco por ĉiam, ne forgesu, ke larĝe kompensas lian maletimon la aplaŭdoj de la konscienco. Agu, do, laŭ ĝi; nenion plian mi petas.

Tuj poste, la akuzito faras mallongan deklaron. La konsilio de milito finas je kvarono antaŭ la unua; la tribunalo retiriĝas por interkonsiliĝi. Je la sesa kaj duono oni konas la verdikton: morto-punon por la akuzito, kiun oni komunikas al li. Tuj poste oni lin rajtigas komunikigi dum horo kun la publiko; la plej proksimaj fa-

Barikado dum la Tragika Semajno en Barcelono

milianoj ne povas ĉeesti; la edzino kaj la fratoj estas ekzilitaj en Teruelo; ĉeestas nur la patrino kaj unu fratino de la edzino. La verdikto de la konsilio de milito devas esti aprobita de la ĉefgeneralo de Katalunio, Luis de Santiago Manescau, kiu subskribas la aprobon la 10an de oktobro.

Tamen, la defendo povis influi malmulte en la elnodiĝo de la juĝo, kiu, laŭ oni diris, estis decidita antaŭ ol okazi. En la postaj tagoj la kapitano Galceran ricevas leterojn el diversaj personoj atestantaj favore al Ferrer i Guàrdia. La registaro ricevas multnombrajn peticiojn de forpardono, al kiuj ĝi ne konsentas.

La 11an je la dua nokte Ferrer Guàrdia estas translokita de la malliberejo Model al la kastelo de Montjuïc. La 12an noktomeze li ricevas konfirmon de la verdikto kaj rifuzon de la forpardono. La 13an je la naŭa matene oni ekzekutas la sentencon per pafmortigo fare de milita plotono. Ferrer Guàrdia estis 50-jara. Galceran proksimis al 35-jariĝo.

La antaŭajn tagojn Francesc Galceran helpis la kondamniton kaj tenis la komunikon kun la familio. Li sukcesis, ke li ricevis iujn vizitojn por adiaŭi kaj dikti sian lastan volon al notario, kiun li akompanis en ĉi tiu ago. Fidela al siaj konvinkoj, Ferrer Guàrdia forjetis la religian asistadon. Galceran pasigis kun li la lastajn horojn; Ferrer Guàrdia dankis lian agadon.

Galceran interrilatis kun la edzino kaj intelekta kunulino de Ferrer, Soledad Villafranca, tiam ekzilita en Teruelo, kaj li transdonis al ŝi leteron subskribitan de la kondamniton. La tagon post la morto li skribis al ŝi leteron de kondolenco, kiu diris:

La kondamno de Ferrer Guàrdia elĉenigis internacian kampanjon de protesto, kiu kontribuis al la tuja falo de la konservativa registaro

Translokigo de Ferrer i Guàrdia dum lia kaptiteco

Preskaŭ neniu publikigis la raporton de la defendo; kun la celo propagandi, la parolado de la defendo interesis neniun

Mi kore partoprenas vian doloron, kiun la misfortuno havigis al vi. Mi fidas, ke via sereneco de spirito donos fortojn por rezisti ĝin, kaj, precipe, sciante ke Ferrer, kiun mi akompanis en liaj lastaj momentoj, konservis ĉiam siajn konvinkojn kaj ke de liaj lipoj mi aŭdis, pli ol unu fojon, ke li bedaŭris morti nur pro tio, ke li devis forlasi vin. Mi ripetis mian sinceran kondolencon kaj proponas min por ĉio necesa.

La kondamno de Ferrer Guàrdia elĉenigis internacian kampanjon de protesto, kiu kontribuis al la tuja falo de la konservativa registaro, ignorinta la multnombrajn petegojn de indulgo, kaj al ĝia anstataŭigo per alia liberala la 19an de oktobro, ses tagojn post la plenumo de la verdikto. En Katalunio oni levis, aŭ provis aŭdigi, iujn voĉojn de indulgo kaj de pardono. Eĉ Joan Maragall, siatempe tre prestiĝa intelektulo, trovis obstaklojn por publikigi du artikolojn, poste tre diskonigatajn (“La ciutat del perdó” [“La urbo de la pardono”] kaj “L’església cremada” [“La preĝejo bruligita”]), en kiuj li petis komprenon kaj indulgon, kaj konkrete la forpardonon.

La nova registaro, prezidata de la liberalulo Segismundo Moret, inter siaj unuaj agoj, eksigis la ĉefgeneralon de Katalunio kaj anstataŭigis lin per Valeriano Weyler, nefleksema militisto kaj ankaŭ guberniestro, nomumita du monatojn antaŭe.

En la tujaj sekvaj jaroj oni eldonis multnombrajn librojn pri la juĝo al Ferrer i Guàrdia, kiuj donas interpretojn laŭ la tendenco de la aŭtoroj aŭ eldonistoj. Tiuj porregistaraj pretendas pravigi la kondamnon; la kontraŭaj evidentigis la malmultan rigorecon de la proceduro kaj la sendefendon de la akuzato. En ĉiuj oni transskribas fidele la skribaĵojn de la enketa juĝisto kaj de la akuzisto, sed preskaŭ neniu publikigas la raporton de la defendo; malfacilis al mi ĝin trovi. Tamen, kun la celo propagandi, la parolado de la defendo interesis neniun. Laŭ iuj ĝi pretendis malmunti la favorajn argumentojn por la kondamno kaj por la aliaj tiujn de sendefendo.

Tamen, en verko de tendenco porregistara, samepoka de la faktoj, oni povas legi: “Neniu advokato, kiu spontanee kaj volonte estis akceptinta la defendon de Ferrer, metus pli da varmeco ol tiu, kiun prezentis la kapitano sinjoro Galceran, al kiu ordono de la leĝo kaj hazarda elekto lin trudis tion”. Francesc Galceran plenumis konscie la rolon de defendanto. En malfavoraj cirkonstancoj, kun risko por la estonto de lia kariero, li defendis la akuzaton per la argumentoj, kiuj lin povus savi kaj kun la konvinko, ke li meritis tion.

En la sama monato oktobro 1909 oni komencis proceson kontraŭ Galceran pro “delikto de milita ribelo”. De la dokumentoj, al kiuj mi povis aliri, ŝajnas deduktiĝi, ke ĝi estis fermita sen sankcio. Galceran daŭrigis la militan profesion. En la familia medio oni diris, ke li estis malhelpata por postaj promocioj. Mi ne scias la etoson, kiun li trovis en la militaj instalaĵoj kaj la personan interrilaton kun la kunuloj. Oni povas kontroli, ke ĉiuj promocioj okazis pro antikveco; ne pro meritoj. En 1916 li promociis al majoro kaj la 8an de junio de 1920 al kolonelo-leŭtenanto, grado kun kiu inter 1921 kaj 1923 li milite kampanjis en Afriko kaj junio de 1931 li fariĝis rezervano. En la folio de oficialaj servoj aperas neniu malfavora noto. En 1917 oni donis al li la Krucon de Sankta Hermenegildo, kiun oni aljuĝas al la militistoj kun dudek kvin jaroj da servado sen iu ajn malfavora noto en la dosiero.

Li poste okupiĝis pri la familia vivo. En la geedziĝo li ne havis filojn. Li mortis en Barcelono la 4an de julio 1954. □

Tradukis kaj enkondukis: Joan Inglada

A Giridhar Rao

DRETS HUMANS LINGÜÍSTICS A L'ÍNDIA: LA BRETXA ENTRE LA POLÍTICA I LA PRÀCTICA

1. L'Índia: El paisatge lingüístic

Quantes llengües es parlen a l'Índia? Bé, com en molts altres llocs del món, la resposta depèn de la font que es consulti. La base de dades *Ethnologue* en la seva edició de 2005 enumera 428 llengües per a l'Índia, 415 de les quals són “vives”. En canvi, l'investigador Annamalai considera que l'Índia té prop de 200 llengües gramaticalment distingibles (Annamalai, 2006).

D'altra banda, hi ha el cens oficial de 2001, les dades del qual el govern no va publicar fins el 2008. Segons aquest cens, l'Índia té 122 llengües. Però aquest és un número “racionalitzat” de manera complexa. Els enquestats van anomenar 6.661 llengües! Aquests més de sis mil noms d'idiomes es van racionalitzar en 1.635 “llengües maternes”. Després, aquestes llengües maternes foren classificades sota noms identificats com a llengües diferenciades per l'organisme governamental. Així l'hindi conté 49 llengües maternes. Només les designacions amb més de deu mil parlants són assignades a alguna “llengua materna” coneguda. Les designacions amb menys de deu mil parlants no es detallen, sinó que apareixen sota la indicació “altres llengües maternes” (GOI-a). Un cop més, en el cas de l'hindi, 14,7 milions de persones parlen aquestes “altres llengües maternes”! També cal tenir en compte que 1.957 designacions es van considerar “no classificades” perquè no es podien assignar a cap llengua. Tal com ens adverteix Annamalai, algunes d'aquestes poden ser llengües gramaticalment distingibles.

En qualsevol cas, cal aquest tipus de racionalització perquè el mateix idioma sovint té diferents denominacions en diversos llocs. A més, les llengües maternes sovint es confonen amb la regió, la religió, la casta, l'ètnia, etc. També es troben altres rareses: segons un investigador, en alguns censos es trobaven llengües que només parlaven homes i altres, només dones (Sarker, 1964, citat en Groff 2003)! És evident que cal seguir un cert ordre.

PETER DAVIS

Malgrat aquesta reducció, el país es manté multilingüe en molts camps. De les 114 llengües registrades el 1991, 104 es feien servir en emissions de ràdio; 87 s'empraven en la premsa i 13, en la indústria del cinema (Groff, 2003). El 1990, en el sector educatiu, 44 llengües eren o bé llengües d'ensenyament o bé eren una assignatura a les escoles del país. Tanmateix, cal tenir en compte que aquest darrer nombre s'ha anat reduint sense aturador de 81 llengües el 1979 a 67 (el 1976), 58 (1978), 44 (1990) i 41 el 1998. Si ens fixéssim només en les llengües d'ensenyament, les xifres són encara més inquietants: el 1999 n'hi havia només 33 al nivell elemental; 25, als cursos sisè i setè; 21 des del vuitè al desè curs i només hi havia 18 llengües d'ensenyament als cursos onzè i dotzè (Mohanty, 2006). Tornarem a parlar d'aquestes dades sobre llengües d'ensenyament.

Prop de tres quartes parts dels habitants de l'Índia parlen una llengua de la família del

Els enquestats van anomenar 6.661 llengües, les quals es van racionalitzar en 1.635 “llengües maternes”. Després, aquestes llengües maternes foren classificades sota noms identificats com a llengües. Així l'hindi conté 49 llengües maternes i l'Índia té 122 llengües

sànskrit, prop del 20% parlen llengües dravídiques i la resta parlen llengües de les famílies austroasiàtica i tibetobirmana. Es poden trobar almenys deu sistemes d'escriptura diferents al país. A més, l'Índia té en total 23 llengües "oficials". Aquestes 23 cobreixen prop del 96% de la població; la resta són parlades per menys del 4% dels indis. Però fins i tot un 4% és una gran quantitat en un país amb més de mil milions de persones: efectivament, moltes llengües minoritàries tenen més d'un milió de parlants; per exemple 9,6 milions de persones parlen la llengua indígena bhili!

2. Polítiques lingüístiques i garanties jurídiques

En un país amb profundes desigualtats històriques també hi ha una asimetria lingüística evident –i gens sorprenent. Tanmateix, havent escollit ser una democràcia laica, ja l'any 1959 la constitució de l'Índia i diversos organismes estatals van reconèixer la necessitat de protegir les llengües petites. Vet aquí alguns projectes que va enumerar la Comissió per les Minories Lingüístiques del govern (GOI-CLM-41 2004):

1. Els ciutadans de l'Índia que tinguin una llengua, un sistema d'escriptura o una cultura diferenciades tenen dret a conservar-les.
2. Tots els ciutadans tenen dret a adreçar-se a l'estat en el seu propi idioma i el dret que l'estat els respongui en el mateix idioma.
3. Declaració de la llengua minoritària com a "segona llengua oficial" en els districtes on més del 60% de la població la parli.
4. Traducció i edició de totes les normes i anuncis importants a cadascuna de les llengües que siguin parlades per més del 15% de la població a nivell subestatal o de districte.
5. No obligació que els aspirants a un treball públic parlin la llengua principal de la regió; la poden aprendre més tard.
6. Totes les minories, ja siguin religioses o lingüístiques, tenen el dret a endegar i administrar institucions educatives a voluntat.
7. L'educació elemental en una llengua materna, cosa que, lògicament, im-

plica la contractació de professors i l'adquisició de material educatiu en aquesta llengua.

3. Perills en què es troba la diversitat lingüística

Veient el gran nombre de llengües, la seva vigència en diversos àmbits del país i les diferents estratègies jurídiques de protecció, és fàcil preveure els diversos perills en què es troba la diversitat lingüística a l'Índia.

3.1. Perill pel baix nombre de parlants

Un perill resulta del baix nombre de parlants. Encara que moltes llengües de les minories tenen centenars de milers de parlants, al país hi ha moltes llengües amb molt pocs parlants: un informe recent parla de més de cent llengües en perill (Dasgupta, 2007; però es parlarà més sobre aquesta xifra més endavant). Aquestes són especialment vulnerables per les catàstrofes tant naturals com humanes. En aquest context, cal mencionar la mort del rei Jirake de les illes Andaman i Nicobar. Després de salvar-se com per miracle d'un tsunami el desembre de 2004, Jirake i els 49 habitants de la seva tribu es van allotjar en un hostel a la capital regional Port Blair. Allà va morir Jirake, quatre mesos després del terrible tsunami.

Era el darrer de la tribu que coneixia les deu variants de la llengua gran-andamanesa. Segons es diu, no més de divuit integrants de la tribu coneixen el gran andamanès i un lingüista va poder censar només sis parlants de gran andamanès el juliol de 2007 (Avtans, 2007). Segons els investigadors, Jirake també coneixia llengües de tribus desaparegudes: una lingüista de Nova Delhi col·laborava amb ell per compilar un diccionari trilingüe –en gran andamanès, en hindi i en anglès. Per això no només la gent de la seva tribu va lamentar-ne la mort, sinó també moltes altres persones. La història esdevé encara més tràgica, ja que hem sabut que en aquella tribu s'abusava exageradament de l'alcohol (Rao, 2005a).

Certament, aquest conjunt de problemes són evidents en molts pobles indígenes al món. La trajectòria es coneix prou bé. Al principi hi ha la desaparició de l'hàbitat per necessitats "evolutives" i per la pressió d'un estat que s'intenta adaptar a la globalització ràpidament i salvatgement. Aquesta destrucció de l'hàbitat transfor-

ma la comunitat indígena radicalment d'usuaris sostenibles dels recursos naturals en explotadors involuntaris de la natura. Aviat deixen el bosc i es converteixen en allò que s'anomena "refugiats ambientals", els quals ara han de trobar un lloc a la perifèria de la societat dominant, on viuen en condicions deplorables de misèria i perden a poc a poc tot el capital social i cultural que tenien just una generació abans. Vet aquí un exemple de la relació directa entre la destrucció del medi i de la llengua.

3.2. Perill per motius políticoreligiosos

Però també les llengües menys vulnerables afronten perills. Per exemple, una llengua diaspòrica, no indígena, –fins i tot "oficial"– com l'urdú (amb 51,5 milions de parlants el 2001), es troba enmig de les confrontacions políticoreligioses entre hinduistes i musulmans a l'Índia. Efectivament, ja des del 1837, quan el govern colonial va substituir el persa per l'urdú com a llengua oficial al nord de l'Índia, es fa enfortir el conflicte políticolingüístic entre l'hindi i l'urdú. El 1900 es van declarar ambdues llengües com a oficials, en igualtat de condicions. Gandhi va argumentar enèrgicament que es tractava realment de la mateixa llengua –la qual després va anomenar "hindustànic"– escrita de dues maneres diferents. Ja el 1908 va declarar que "l'idioma universal per a l'Índia hauria de ser l'hindi amb la possibilitat d'escriure'l en els alfabetos persa o devanagari" (Gandhi, 1908, 80).

Però des de la independència política de l'imperi britànic el 1947 i la separació del país en Índia i Pakistan, es va aconseguir marginar l'urdú com a llengua "islàmica" i de forma sistemàtica se'l va escanyar econòmicament, traslladant-ne tota la responsabilitat sobre el seu estat a les comunitats islàmiques del país. Si s'hi afegeix el fet que els musulmans de l'Índia són, en la seva majoria, pobres, i, a més, que fora de la regió on es parla l'hindi, els musulmans parlen la llengua local –i no l'urdú–, es comprèn la mala salut d'aquest idioma (Shahabuddin, 1999). Enfront de l'enemistat de l'estat i de la majoria de la població, els parlants de l'urdú estan arraconats. Com conclou un investigador: "Escriure en urdú a l'Índia és, sens dubte, una activitat política. Potser no et dóna per a viure, però et permet afirmar amb força rotunditat la teva existència." (Naim, 1994).

3.3. Perill per les polítiques d'exclusió

Una comunitat més rica és la dels parlants de konkani. De nou, es tracta d'una llengua "oficial" –efectivament una llengua un escriptor de la qual ha guanyat recentment el premi més prestigiós de les lletres del govern de l'Índia, el premi Gjanpith. També aquesta llengua, el konkani, s'enfronta a realitats polícolingüístiques complexes. Aquesta llengua indoeuropea no té una forma escrita pròpia. Si es viatja cap al sud per la costa oest de l'Índia, es pot trobar que el konkani s'escriu amb els alfabet devanagari, kannada, llatí, malaialam i arabopersa en funció del sistema d'escriptura principal de la regió. La decisió del govern de l'estat de Karnataka, al sud de l'Índia, d'introduir el konkani com a matèria d'estudi a les escoles va encendre de nou el debat sobre l'escriptura del konkani: calia fer servir l'alfabet devanagari, el kannada o el llatí?

Donat que el principal problema d'aquesta llengua dispersa rau en part en el nombre de parlants, tornem un cop més als problemes dels censos a què ens hem referit abans. En el cas del konkani, ni tan sols hi ha dades fiables sobre el nombre de parlants: les estimacions van des de 2,5 milions fins a 7,6 milions de parlants! Aquesta incertesa és un bon exemple del que assenyala la investigadora Tove Skutnabb-Kangas. Després de reconèixer la dificultat de definir precisament els termes "llengua" i "dialecte" –a aquesta dificultat l'anomena "motiu acceptable" pel nostre desconeixement sobre les llengües del món–, diu:

El motiu inacceptable del nostre desconeixement [sobre el nombre de parlants] és la manca de recursos per a la recerca lingüística. A Dinamarca, on visc, hi ha prop de 24 milions de porcs i prop de 5 milions de persones. En cada moment disposem d'informació exacta per a cada porc: la seva edat, pes, temps de vida, etc. Però no en tenim CAP idea sobre el nombre d'idiomes que es parlen a Dinamarca, ni sobre els seus parlants. La carn de porc és una exportació important a Dinamarca, però el capital lingüístic de les persones que parlen altres llengües que no siguin el danès o l'anglès, s'ha tractat fins ara com si fos quelcom invisible o fins i tot inconvenient. (Skutnabb-Kangas, 2002)

Tornant al konkani, després d'haver-se assessorat exhaustivament, el govern va escollir l'escriptura kannada per a l'ensenyament. Però el grup dels partidaris del devanagari, políticament poderós, s'hi va oposar a aquesta decisió argumentant, entre d'altres coses, que l'Acadèmia Federal de les Lletres només reconeix la forma en devanagari del konkani.

RYAN LOBO

Mentrestant, un tercer grup recomana l'alfabet llatí. Aquest grup argumenta que s'ha d'adoptar l'alfabet llatí no solament perquè ja és a bastament utilitzat entre els konkanis de Goa, sinó també perquè tindria una acceptació fàcil entre la considerable –i influent– diàspora konkani que viu fora de l'Índia (Rao, 2006).

Encara que cal reconèixer en democràcia com a vàlida –i fins i tot valuosa– la pressió que exerceixen alguns grups polícolingüístics sobre els processos de decisió, també cal constatar el temps, els diners i l'energia que es gasten en disputes polícolingüístiques, on es discuteixen solucions excloents: o fer servir l'escriptura kannada o la devanagari o eventualment la llatina. En comptes d'això, ens sembla que calen solucions més adequades que facin avançar la convivència de diverses estratègies lingüístiques en una democràcia plurilingüe.

4. El sistema educatiu que no s'organitza en la llengua materna

En el cas del konkani, hi ha acord almenys en la llengua d'ensenyament: la llengua materna. En moltes minories lingüístiques, és tot el contrari. La típica comunitat indígena, de castes inferiors o immigrant –en una paraula, una comunitat marginada– simplement no té cap elecció sobre la llengua de l'ensenyament. Malgrat les diverses garanties de l'estat, a l'Índia les llengües d'ensenyament dels pobles minoritaris i indígenes continuen essent les grans llengües de cadascun dels estats.

Com hem vist abans, les llengües de l'ensenyament eren 44 el 1990. En altres paraules, menys de la meitat de les 114 llengües del cens

Un informe recent parla de més de cent llengües en perill

El nombre de llengües en l'ensenyament s'ha anat reduint sense aturador: de 81 llengües el 1979 a 67 (el 1976), 58 (1978), 44 (1990) i 41 el 1998

“Escriure en urdú a l'Índia és, sens dubte, una activitat política. Potser no et dóna per a viure, però et permet afirmar amb força rotunditat la teva existència”

Al principi hi ha la desaparició de l'hàbitat per necessitats "evolutives" i per la pressió d'un estat. Aquesta transforma la comunitat indígena radicalment. Aviat han de trobar un lloc a la perifèria de la societat dominant, on viuen en condicions deplorables de misèria i perden tot el capital social i cultural que tenien just una generació abans

Els professors no solen parlar la llengua de la comunitat i pocs valoren la cultura tradicional dels nens. No estan preparats per a ensenyar a estudiants d'una segona llengua, per la qual cosa s'ensenya els nens com si fossin alumnes monolingües

de 1991 eren llengües d'ensenyament. I si ens fixem en les "llengües maternes" d'aquest cens (1.579), aquest nombre de 44 llengües d'ensenyament esdevé una proporció encara més miserable. Efectivament, un informe de la UNESCO (Zhang *et alii*, 2008) ens fa saber que entre els alumnes de les escoles primàries de l'Índia, el 20% té una llengua a l'escola diferent de la que té a casa (Rao, 2008b).

Aleshores, les barreres lingüístiques suposen més dificultats encara per als nens de les minories lingüístiques i els indígenes. Combineu aquestes barreres lingüístiques amb altres problemes de base i d'infraestructura: falta d'escoles, de professors, de material d'aprenentatge. Ara afegiu a aquesta situació ja dolenta el següent resum de la investigadora Pamela MacKenzie sobre el medi docent:

A més, el pla d'estudis estatal té poca relació amb la cultura del nen indígena o els seus coneixements reals. Els nens no sols aprenen en una llengua que no parlen, sinó que intenten aprendre en aquesta llengua conceptes per als quals no tenen una base. Els professors no solen parlar la llengua de la comunitat i pocs valoren la cultura tradicional dels nens. No estan preparats per a ensenyar a estudiants d'una segona llengua, per la qual cosa s'ensenya els nens com si fossin alumnes monolingües. Molts professors no volen viure en comunitats indígenes. (MacKenzie, 2003)

No és d'estranyar, doncs, que molts estudiants simplement abandonin el sistema educatiu. En el meu estat, Andhra Pradesh, les estadístiques públiques indiquen que durant els primers deu anys d'ensenyament, el 82% dels nens indígenes deixen l'escola (SSA-AP, 2007). Tal com diu una activista, hem d'anomenar aquest fenomen "expulsió", no "abandó" (en anglès, *push-out*, no *drop-out*). Tampoc no és d'estranyar que hi hagi un analfabetisme atroç entre els pobles indígenes: a Andhra Pradesh, l'analfabetisme en el conjunt de la població assoleix la vergonyosa xifra del 40%; entre els indígenes arriba al 63% i entre les dones arriba a l'astoradora xifra de 74% (GOI-b).

Tanmateix, fins i tot si s'aconsegueix retenir els nens a l'escola, els resultats acadèmics són terribles. Un informe a gran escala sobre l'educació a l'Índia mostra que a les escoles rurals menys del 60% dels alumnes de cinquè són capaços de llegir un llibre de text de segon (ASER, 2009)! Una altra enquesta recent informa que a gairebé el 50% de les escoles enquestades no s'estava fent cap classe durant

la visita (inesperada) de l'investigador (Shiva Kumar *et alii*, 2009).

5. Tres iniciatives prometedores

Com es pot comprovar en els exemples d'aquests dos informes, al país hi ha un sector social amb un historial ric i actiu d'organitzacions no governamentals amb diverses iniciatives per a tractar una gran gamma de problemes socials, incloent-hi les injustícies lingüístiques. Efectivament, tal com ja he esmentat en altres llocs, el paper d'aquest sector ha anat engrandint-se durant les darreres dècades fins a tal punt que ara és un dels motors més importants en la recerca índia sobre el desenvolupament sostenible (Rao, 2008a).

Si es tracta del sector educatiu, en un projecte endegat recentment, joves parlants de vuit llengües indígenes són educats en les seves llengües maternes. "Per als nens és una cosa molt bona", diu el jesuïta Peter Daniel, que fins no fa gaire dirigia una escola per a parlants de koya en el poble de Katukapally a Andhra Pradesh. "De sobte entenen tot el que se'ls diu!"

El departament d'educació primària del govern d'Andhra Pradesh ha organitzat una sèrie d'accions i de rondes de consulta on s'ha fet servir la competència i l'experiència de moltes persones i organitzacions –professors de llengües indígenes, lingüistes d'universitats, instàncies governamentals que treballen en afers indígenes, organitzacions no governamentals locals, organitzacions internacionals per al desenvolupament i organitzacions que tenen experiència en educació multilingüe. Una finalitat clau d'aquest projecte és desenvolupar "programes pont" entre la llengua indígena i la llengua principal de la regió, el telugu (Rao, 2005b).

A l'estat veí d'Orissa, a l'est, es troben dues iniciatives similars per a fer avançar en educació plurilingüe basada en la llengua materna entre els estudiants de deu llengües indígenes. El coordinador del projecte, Mahendra Mishra, escriu un "diari educatiu" en el qual últimament, de manera colpidora, ha anat documentant la bretxa encara gran entre les bones polítiques del govern federal a Nova Delhi i la situació a les escoles on la llengua materna dels alumnes és el koya (de la família de les llengües dravídiques). Els professors encara afirmen que els han dit que han de fer les classes només en la llengua principal –en aquest cas l'oriya (indoeuropea). Després d'un seguit d'explicacions molt pacients de Mishra, els professors han constatat que els alumnes poden aprendre la llengua materna i també la llengua principal de l'estat (Mishra, 2008).

Tant els experts com la comunitat constaten que aquesta transició a la llengua de l'estat és necessària per a tenir accés a majors ingressos econòmics. Alguns fins i tot defensen que cal anar directament de la llengua materna a l'anglès, aquesta "finestra al món". A l'Índia, l'anglès també porta la possibilitat de traspasar les barreres del sistema de castes. En qualsevol cas, els experts estan d'acord en el fet que aquesta col·laboració entre moltes instàncies és el camí més eficaç per a avançar.

De tant en tant el pare Peter ens crida l'atenció sobre un fet bàsic: per a ensenyar calen alumnes! Declara que "durant algunes temporades simplement desapareixen per a treballar al camp. A més, a l'època de pluges, alguns pobles estan totalment aïllats durant dues o tres setmanes. Sense tenir en compte l'absentisme per malaltia (a la regió hi ha malària endèmica). Les escoles públiques simplement han de tenir la flexibilitat per a tractar les condicions específiques dels pobles indígenes."

Una altra intervenció, que ja fa deu anys que dura, es diu Bhasha ("llengua" en moltes llengües de l'Índia), que treballa en molts fronts amb comunitats indígenes i nòmades a la regió occidental de Gujarat. Tal com informa el creador i director Ganesh Devy:

En el passat es podia fer un estudi purament acadèmic d'una llengua indígena o una valoració exclusivament estètica de l'art indígena; però en la nostra època, si aquests interessos no van fermament acompanyats de la cura de l'enfortiment econòmic i la protecció dels drets humans, s'ha de veure el projecte com del tot coix. Bhasha ha decidit acoblar de manera natural les preocupacions estètica i socioeconòmica. (Devy, 2006)

I entre aquestes iniciatives "estètiques" hi ha la revista *Dhol* ("tambor" en moltes llengües de l'Índia), que apareix en deu llengües indígenes (i també en gujarati i marathi). En la seva declaració es diu que "es pot descriure la publicació *Dhol* com un moviment literari dels indígenes i per als indígenes en llengua indígena... Els mateixos redactors de *Dhol* són membres de les seves respectives tribus" (*Dhol*, 2008).

Així, sense gairebé excepcions, el treball de totes les organitzacions no governamentals consisteix en intervencions en diversos sectors –és a dir, a treballar no solament en el camp educatiu, sinó també en el camp sanitari, el de l'alimentació, el del microfinançament, el dels drets humans, el de l'agricultura, el del medi ambient, el de la cultura, etc.

JARED ZIMMERMAN

6. Algunes lliçons

Què podem aprendre, doncs, dels diversos exemples que hem vist? El cas dels indígenes gran-andamanesos és dels que reclamen un ajut immediat, crític: fins i tot un retard d'uns quants mesos pot ser catastròfic. Cal, doncs, tenir una millor informació sobre el seu estat lingüístic i cultural. Efectivament, un investigador sobre el gran andamanès declara que "el procés de la documentació lingüística desperta l'entusiasme de la comunitat per la utilització d'aquesta llengua i això es pot fer servir fàcilment per a fer ressorgir la llengua" (Avtans, 2007). Precisament aquí guanya importància el paper de la Nova Enquesta Lingüística de l'Índia –una iniciativa governamental que va començar el 2006 i que té com a objectiu documentar extensivament el paisatge lingüístic de l'Índia (Kasturi, 2007). Com més eficient sigui la tasca de la Nova Enquesta Lingüística de l'Índia millor es podrà planificar la conservació d'aquestes llengües amenaçades. Mentrestant, tal com recomana un cop més el Comissionat per a les Minories Lingüístiques, cal mencionar en els censos totes les llengües i totes les "llengües maternes"; no sols aquelles que tenen més de 10.000 parlants (GOI-CLM-43, 2006).

D'altra banda, el present i el futur de l'urdú és complicat per l'ampli context històric de les relacions indoislàmiques en les quals s'ha d'entendre l'estat actual d'aquesta llengua. Aquí, la política simplement ha esdevingut un ostatge de les forces políticoreligioses de dretes, perilloses i que a vegades són feixistes. Un senyal d'això es veu en el cens de 1991, que es va fer quan els partits hindús xovinistes eren especialment forts. El nombre de parlants del sànscrit com a llengua materna va créixer de sobte un 715% (Kidwai, 2008; GOI-c)! En el

Calen solucions més adequades que les solucions excloents, que facin avançar la convivència de diverses estratègies lingüístiques en una democràcia plurilingüe

L'anglès porta la possibilitat de traspasar les barreres del sistema de castes

BIBLIOGRAFIA

- Annamalai, E. (2006). "India: Language Situation". Dins: Keith Brown (ed.), *Encyclopedia of Language & Linguistics*. Segona edició. Oxford: Elsevier, vol. 5, 610–613.
- ASER (2009). *ASER 2008 – Rural (Annual Status of Education Report – Rural)* [En línia: <<http://www.asercentre.org/asersurvey/aser08/pdfdata/aser08.pdf>>; consulta: maig 2009]
- Avtans, Abhishek (2007). "Humane face of language documentation: a Great Andamanese experience". Dins: Austin, Peter K.; Bond, Oliver; Nathan, David (ed.) *Proceedings of Conference on Language Documentation and Linguistic Theory*. Londres: SOAS. [En línia: <<http://www.hrelp.org/eprints/dlt.04.pdf>>; consulta: maig 2009]
- Dasgupta, Debashri (2007). "Mind Your Languages". *Outlook* 19.11.2007. [En línia: <[http://www.outlookindia.com/full.asp?fodname=20071119&fname=Language+%28F%29&sid=](http://www.outlookindia.com/full.asp?fodname=20071119&fname=Language+%28F%29&sid=;)>; consulta: 12.11.2007].
- Devy, Ganesh N (2006). "Ten Years of Bhasha (1996–2006)". *Bhasha Annual Report for 2005–2006*. [En línia: <<http://www.bhasharesearch.org.in/Bhasha%20Annual%20Report%202005-06.pdf>>; consulta: febrer 2009]
- Dhol (2008). *Bhasha Research and Publication Centre*. [En línia: <<http://www.bhasharesearch.org.in/publications/dhol.html>>; consulta: febrer 2009]
- Dunbar, Robert; Skutnabb-Kangas, Tove (2008). "Forms of Education of Indigenous Children as Crimes Against Humanity?" Referència específica del United Nations Permanent Forum on Indigenous Issues, presentada per Lars-Anders Baer, en col·laboració amb Robert Dunbar, Tove Skutnabb-Kangas i Ole-Henrik Magga. [escrita per Robert Dunbar i Tove Skutnabb-Kangas]. Nova York: United Nations Permanent Forum on Indigenous Issues. [En línia: <http://www.un.org/esa/socdev/unpfi/documents/E_C19_2008_7.pdf>; consulta: maig 2009]
- Gandhi, M. K. (1908 [2003]). *Hind Swaraj or Indian Home Rule*. Ahmedabad: Navajivan Publishing House.
- Gordon, Raymond G., Jr. (ed.) (2005). *Ethnologue: Languages of the World*, 15th edition. Dallas: SIL International. [En línia: <<http://www.ethnologue.com/>>; consulta: juliol 2007]
- GOI-a (sense data). "Language Census Data 2001: General Note". Cens de l'Índia, Govern de l'Índia. [En línia: <http://www.censusindia.gov.in/Census_Data_2001/Census_Data_Online/Language/gen_note.htm>; consulta: març 2009]
- GOI-b (sense data). "Andhra Pradesh: Data Highlights – The Scheduled Tribes". Cens de l'Índia, Govern de l'Índia. [En línia: <http://censusindia.gov.in/Tables_Published/SCST/dh_st_andhra.pdf>; consulta: maig 2009]
- GOI-c (sense data). "Census 2001, Statement 7: Growth of Scheduled Languages – 1971, 1981, 1991 and 2001". Cens de l'Índia, Govern de l'Índia. [En línia: <http://www.censusindia.gov.in/Census_Data_2001/Census_Data_Online/Language/Statement7.htm>; consulta: maig 2009]
- GOI-CLM-41 (2004). *Commissioner Linguistic Minorities – 41st Report*, Govern de l'Índia. [En línia: <<http://nclm.nic.in/shared/linkimages/23.htm>>; consulta: febrer 2009]
- GOI-CLM-43 (2006). *Commissioner Linguistic Minorities. 43rd Report (2004–05)*, Govern de l'Índia. [En línia: <<http://www.nclm.nic.in/index1.asp?linkid=203>>; consulta: febrer 2009]
- Groff, Cynthia (2003). "Status and Acquisition Planning and Linguistic Minorities in India". *Conference on Language Development, Language Revitalization, and Multilingual Education in Minority Communities in Asia*, 6–8 novembre 2003, Bangkok, Tailàndia. [En línia: <http://www.sil.org/asia/lcd/parallel_papers/cynthia_groff.pdf>; consulta: juliol 2007]
- Kasturi, Charu Sudan (2007). "Tongue-tracker to crack India babel". *The Telegraph*, 23.12.2007. [En línia: <http://www.telegraphindia.com/1071223/jsp/frontpage/story_8700894.jsp>; consulta: maig 2009]
- Kidwai, Ayesha (2008). "Managing Multilingual India". *The Marxist* 24/2, 37–48.
- MacKenzie, Pamela (2003). "Relationships between government and NGOs in a multilingual education project in Andhra Pradesh, India". *Conference on Language Development, Language Revitalization, and Multilingual Education in Minority Communities in Asia*, 6–8 novembre 2003, Bangkok, Tailàndia. [En línia: <http://www.sil.org/asia/lcd/parallel_papers/pam_mackenzie.pdf>; consulta: juliol 2007]
- Mishra, Mahendra Kumar (2008). "The Magic of the Mother Tongue: Lessons with Koya Children". [En línia: <http://docs.google.com/View?docid=dcw2h2ph_412gj3r3mfmg>; consulta: febrer 2009]
- Mohanty, Ajit K. (2006 [2009]). "Multilingualism of the Unequals and Predicaments of Education in India: Mother Tongue or Other Tongue?" Dins: Garcia, Ofelia; Skutnabb-Kangas, Tove; Torres-Guzmán, Maria E. (ed.) *Imagining Multilingual Schools. Languages in Education and Globalization*. Nova Delhi: Orient Blackswan, 262–283.
- Naim, C. M. (1994 [1995]). "The Situation of the Urdu Writer: A Letter from Bara Banki, December 1993/February 1994". *World Literature Today* 68/2 (Spring 1994), 245–246. Reimpresia en: *Annual of Urdu Studies* 10 (1995), 121–125. [En línia: <<http://www.urdu-studies.com/pdf/10/15naimSituation.pdf>>; consulta: febrer 2009]
- Rao, A. Giridhar (2005a). "Formor-tis pluraj lingvoj". *Monato* (jul-ago.). [En línia: <<http://www.esperanto.be/fel/2005/008689.php>>; consulta: febrer 2009]
- (2005b). "Gepatralingva edukado por indiĝenoj". *Monato* (set.). [En línia: <<http://www.esperanto.be/fel/2005/008714.php>>; consulta: juliol 2007]
- (2006). "La konkana skribdisputo". *Monato* (abr.). [En línia: <<http://www.esperanto.be/fel/2006/008829.php>>; consulta: febrer 2009] [Traducció catalana: "El dilema konkani", *Kataluna Esperantisto*, 336, 7, 2005]
- (2008a). "De modernismo al postmodernismo: La ŝanĝiganta evoluiga tagordo en Barato". *Japana Esperantologio*, 3, 64–67.
- (2008b). "Por 80% filipinaj infanoj, malsamas la hejma kaj lerneja lingvoj". *Ipernity* (nov.). [En línia: <<http://www.ipernity.com/blog/giridhar/107507>>; consulta: maig 2009]
- (2009). "La barakto lerni: nova edukraporto barata". *Ipernity* (mar.). [En línia: <<http://www.ipernity.com/blog/30108/138279>>; consulta: març 2009]
- Sarker, A (1964). *Handbook of Languages and Dialects of India*. Calcuta: K.L. Muchopadhyay. [Citat a Groff 2003.]
- Shahabuddin, Syed (1999). "Urdu and Its Future in India". *Economic and Political Weekly*, 6–12 març. [En línia: <<http://epw.in/epw/uploads/articles/8691.pdf>>; consulta: maig 2009]
- Shiva Kumar, K.; De, Anuradha; Dreze, Jean; Samson, Meera; Dasgupta, Shyamshree (2009). "Report Card: Education for all is the policy, but what is the reality?". *Frontline*, 14–27 març. [En línia: <<http://www.frontlineonnet.com/fl2606/stories/20090327260608800.htm>>; consulta: maig 2009]
- Skutnabb-Kangas, Tove (2002). "Language Policies and Education: The Role of Education in Destroying or Supporting the World's Linguistic Diversity". *Linguapax: World Congress on Language Policies*, Barcelona, 16–20 abril 2002. [En línia: <<http://www.linguapax.org/congres/plenaries/skutnabb.html>>; consulta: juliol 2007]
- (2008). "Language, Education and (violations of) Human Rights". Simposi sobre "Linguistic Rights in the World, the current situation". United Nations, Ginebra. [En línia: <<http://www.linguistic-rights.org/love-skutnabb-kangas/>>; consulta: febrer 2009]
- SSA-AP (2007). "Drop-Out Rate 2007–8: ST". [En línia: <<http://ssa.ap.nic.in/Page76.htm>>; consulta: maig 2009]
- UNDP (2004). *Human Development Report: Cultural Liberty in Today's Diverse World*. [En línia: <<http://hdr.undp.org/reports/global/2004/pdf/hdr04-complete.pdf>>; consulta: novembre 2007]
- UNESCO (2009). "Safeguarding endangered languages". En la pàgina web *Intangible Cultural Heritage*. [En línia: <<http://www.unesco.org/culture/en/endangeredlanguages>>; consulta: maig 2009]
- United Nations (2007). "Declaration on the Rights of Indigenous Peoples" (Resolució A/61/L.67), 13.09.2007. [En línia: <http://www.docip.org/declaration_last/finaladopted_UNDRIP.pdf>; consulta: juliol 2009]
- Zhang, Yanhong; Postlethwaite, T. Neville; Grisay, Aletta (ed.) (2008). *A View Inside Primary Schools: A World Education Indicators (WEI) cross-national study*. Montreal: UNESCO Institute for Statistics. [En línia: <<http://www.uis.unesco.org/template/pdf/wei/sps/Report.pdf>>; consulta: maig 2009]

següent cens (de 2001), aquest nombre va tornar a nivells històricament “normals”.

Juntament amb això, el konkani, més afortunat, està enredat en polítiques lingüístiques complexes, però aquest embull seria més tractable si s'adoptessin posicions més flexibles. Tal com diu sobre això el comissionat per a les Minories Lingüístiques: “Esperem que la llengua no pateixi per l'elecció d'un sistema d'escriptura o altre” (GOI-CLM-43, 2006). Els intents d'enfortir la llengua acomodant-hi diverses veus semblen donar bons resultats. A l'estat nord-oriental de Tripura, el govern d'esquerres afavoreix la llengua kokborok (tibetobirmana), però està portant-ne a terme la normativització sense intentar una homogeneïtzació cultural. Com a resultat, en el cens de 2001, 762.000 persones la van declarar com a llengua materna. En canvi, en el cens de 1961 només tres dones havien donat el kokborok com a “llengua materna” (Kidwai, 2008)!

HELPE SKROSKI

Finalment, en el cas de l'educació dels nens de pobles indígenes, com passa en molts llocs del món, la bretxa entre la política i la pràctica és veritablement gran. Malgrat les polítiques jurídiques justes, malgrat les bones paraules en polítiques educatives, malgrat que l'Índia ha signat molts convenis internacionals per a la protecció dels drets de les minories, els indígenes, els immigrants, les dones i els nens, encara queda molta feina a fer per a assegurar els drets humans lingüístics d'aquests grups tan vulnerables.

Tal com es pot veure en la declaració de les Nacions Unides sobre els drets dels pobles indígenes (Nacions Unides, 2007), els governs comprenen bé la necessitat de defensar els drets lingüístics i culturals dels indígenes. En paral·lel, la UNESCO adverteix sobre les llengües en perill i el paper de l'educació en la llengua materna dels nens en la conservació de la diversitat lingüística (UNESCO, 2009). I, tal com es mostra en l'informe del Programa de les Nacions Unides per al desenvolupament (UNDP, 2004), els governs també reconeixen els avantatges de l'educació en la llengua materna dels nens per al desenvolupament sostenible.

De manera semblant, els investigadors ja coneixen la via per a assolir l'objectiu de plurilingüisme d'alt nivell a la societat, especialment en el cas dels nens de minories i indígenes. Vet-ne aquí un exemple: la recomanació que extreu Skutnabb-Kangas de la investigació de tot el món –una educació en gran part en la llengua materna dels nens, durant un període entre vuit i deu anys, acompanyada de l'ensenyament gradual i de qualitat de la llengua

principal, portada a terme per professors bilingües en escoles públiques gratuïtes. Segons la investigadora, aquest és el mètode més eficaç, no exclouent i just per a dominar de manera ferma tant la llengua materna com la de “guanyar-se les garrofes” (Skutnabb-Kangas, 2008).

Tot això mostra la necessitat de reparar la bretxa entre la política i la pràctica en el camp dels drets humans lingüístics a l'Índia. L'experiència de diversos grups que treballen en aquest camp mostra que el desenvolupament sostenible no pot donar-se només en un eix; s'han de crear les condicions des de diversos fronts. I també aquí importa molt la flexibilitat. Cal recordar el que diu molt assenyadament l'investigador Lachman Khubchandani: “Tractant amb societats plurals, seria bo constatar els riscos que són a la base de les solucions *uniformes*” (citada en Groff, 2003).

Traducció: Jesús García Cano

Com a resultat de la normativització de kokborok, en el cens de 2001, 762.000 persones la van declarar com a llengua materna. En el cens de 1961 només tres dones l'havien donat com a “llengua materna”

RESUMO

En Barato, malgraŭ bonaj politikoj por trakti la plurlingvecon de la lando, malbonas la stato de multaj lingvoj, kaj grandaj kaj malgrandaj. Aparte suferas la lingvoj de la malplimulto kaj indigenoj pro eduksistemo, kiu estas ne nur malaltkvalita, sed ankaŭ ofte negepatralingva. Tiu ĉi eseo unue skizas la malsimplan lingvan pejzaĝon de Barato kaj poste listigas kelkajn registarajn politikojn prilingvaj. Posta sekcio raportas pri minacoj al la lingva diverseco de la lando. En la kvara sekcio ni “ekfotas” la eduksistemon baratan. La eseo prezentas tri esperigajn iniciatojn, kiuj montras la vojojn antaŭen. La solvoj inkluzivas: pli fidelajn informojn pri la lingvoj de la lando; pli akomodajn sintenojn, por ke floru la plurlingveco; kaj, plej grave, pli bonigadon de la landa eduksistemo. Tiuj ĉi paŝoj kontribuos kaj al socio, kiu respektas lingvajn homajn rajtojn; kaj al la daŭripova evoluado de la lando.

LLENGÜES AUSTRONÈSIES, PAPÚS I AUSTRALIANES

Un dels aspectes fascinants de la diversitat lingüística i cultural és que, mirem on mirem arreu del món, ens trobem amb elements únics, que ens permeten prendre distància de les nostres pròpies llengües i cultures i mirar-les amb uns altres ulls, perquè puguem descobrir-hi aspectes que fins ara no s'havien considerat. Però, al mateix temps, ens fan adonar-nos de la universalitat d'altres aspectes de les llengües, de les cultures i dels factors que contribueixen al seu enfortiment o al seu afebliment. En ocasió del XIV Festival de les Llengües, organitzat el proppassat octubre a Txuvàixia (Federació Russa) pels esperantistes locals i que va aplegar, com cada any, vora un miler de persones en els actes centrals, s'ha redactat l'esbós d'una petita enciclopèdia de llengües trilingüe en txuvaix, en rus i en esperanto (wiki.lingvafestivalo.org). De les més de dues-centes llengües actualment descrites, us en presentem aquí setze de tres famílies lingüístiques diferents que s'estenen sobretot per Insulíndia i Oceania.

Molt probablement el bressol de la família lingüística austronèsia és Taiwan

LLENGÜES AUSTRONÈSIES

Amis

- Família, branca: Austronèsia, formosana
- Àrea: Taiwan (costa oriental)
- Parlants nadius: 130.000
- Estat: En perill

La família austronèsia és possiblement la família lingüística amb el nombre més gran de llengües (unes mil dues-centes). Es divideix

en dues branques: la formosana, amb una vintena de llengües a l'illa de Taiwan –antigament anomenada Formosa–, i la malaiopolinèsia, que engloba totes les altres llengües que s'estenen des de Madagascar fins a Hawaï i l'illa de Pasqua.

A causa de l'arribada de xinesos des del continent a partir del segle XVII, actualment només un 2% de la població taiwanesa és d'un poble indígena. El nombre de parlants de llengües formosanes decreix: se'n coneixen algunes de desaparegudes i cinc de les actuals 22 tenen menys de deu parlants. L'amis és la que té el major nombre de parlants, seguit de l'atalai amb vuitanta mil. La distància, però, entre aquestes dues llengües és tan gran que no és clar si cal considerar-les dins del mateix subgrup formosà o si convindria més diferenciar diversos subgrups primaris de llengües austronèsies, en les quals hi hauria diferents branques taiwaneses –les de l'amis i l'atalai entre altres– i només una de fora de l'illa –la malaiopolinèsia, amb vora el 98% de les llengües del grup. Molt probablement el bressol de tota la família lingüística és Taiwan, a causa justament de la distància lingüística entre les diferents llengües autòctones taiwaneses.

L'any 2000 el govern taiwanès va posar en marxa un programa d'ensenyament d'aquestes llengües natives en el marc d'un programa nacional en el qual cada escolar ha d'estudiar, a més del prestigiós mandarí –única llengua oficial–, una altra llengua: ja sigui l'anomenat taiwanès (pròxim al mandarí), el hakka (també del grup xinès) o una llengua autòctona. De moment, els resultats no mostren el capgirament la substitució lingüística a causa dels greus problemes socials dels pobles autòctons, lligats a la desaparició de les seves formes de vida tradicionals. Un informe fa posar en guàrdia sobre el fet que “molts aborígens semblen afrontar problemes socials aguts com l'alcoholisme, l'atur i la prostitució juvenil”. Tanmateix, malgrat que el nivell d'estudis dels pobles autòctons taiwanesos és per sota de la mitjana estatal, cada any 2.500 joves d'aquests pobles acaben la universitat... en mandarí, i sovint només en aquest llengua desenvoluparan la seva activitat professional.

Actualment només un 2% de la població taiwanesa és d'un poble indígena. L'amis és la que té el major nombre de parlants

Tagàlog

- Família, branca: Austronèsia, malaiopolinèsia, occidental
- Àrea: Filipines (Luzon meridional)
- Parlants nadius: Dotze milions
- Estat: Fora de perill

El tagàlog o tagal és la segona llengua de les Filipines per nombre de parlants. Llengua de la capital, va esdevenir la llengua oficial de les Filipines al costat de l'anglès dels antics colonitzadors americans. Per donar-li una imatge que englobés més el conjunt del país, la llengua normativa va passar a anomenar-se el 1959 *pilipino*, però el canvi de nom no va satisfer prou altres grups lingüístics, com els cebuans. El 1971, la llengua normativa va ser rebatejada com a *filipino* i va ser reelaborada per afegir-hi elements d'altres llengües filipines. Aquest procés d'elaboració i composició encara està en curs.

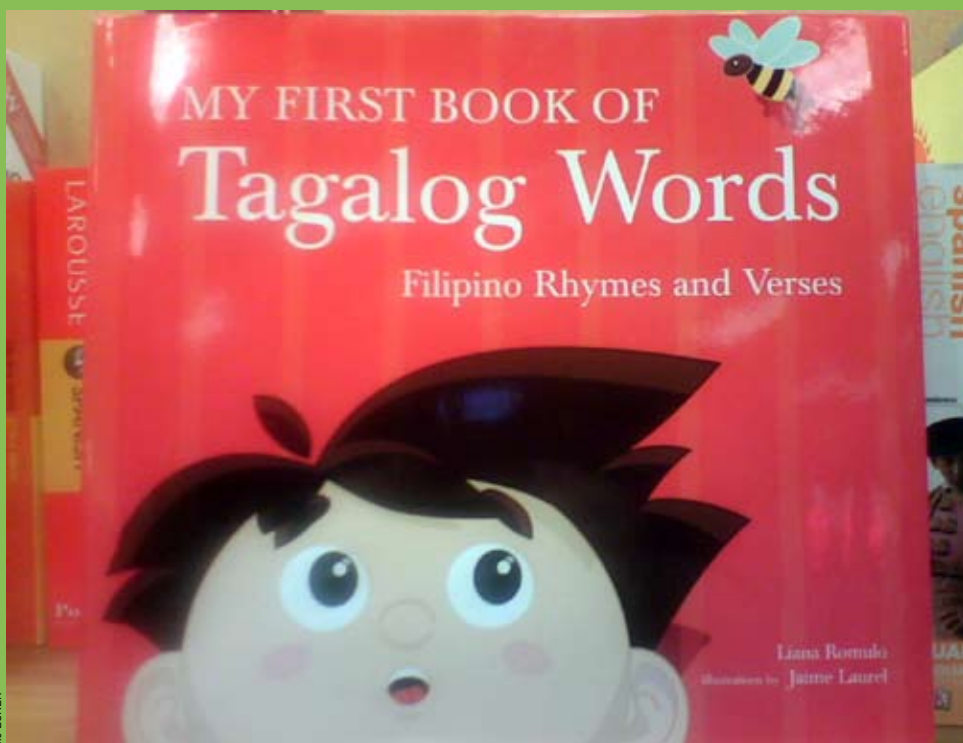
Tanmateix, la llengua de prestigi de les Filipines és l'anglès (introduït a les illes a partir de 1898). N'és una mostra que en el parlament, encara que el filipí i l'anglès poden utilitzar-se, el segon és hegemònic. Les lleis sovint només es publiquen en anglès i, en cas de conflicte entre les versions en les dues llengües, l'edició anglesa preval. L'anglès també predomina com a llengua de l'ensenyament a partir del primer any d'escola primària.

Malai

- Família, branca: Austronèsia, malaiopolinèsia, occidental
- Àrea: Malàisia (península Malaia), Indonèsia (costa oriental de Sumatra, costa meridional de Borneo), Brunei, Singapur
- Parlants nadius: Trenta milions
- Estat: Fora de perill

El malai és originari de l'estret de Malacca i des de fa segles s'utilitza en aquella àrea com a llengua franca. És considerat llengua oficial o nacional en quatre estats, tot i que només a Brunei és la llengua materna de la majoria de la població: Brunei (60% de la població), Malàisia (45%), Singapur (15%) i Indonèsia (7%). Els parlants com a segona llengua sumen entre 200 i 300 milions de persones. A Indonèsia està oficialitzat amb el nom d'*indonesi* i a Malàisia la forma *malaisi* és corrent, però no oficial.

El malai i el sànscrit foren les llengües administratives de l'imperi hindú-budista de Srivijaya (s. VII–XIII), el centre del qual s'emplaçava a la península de Malacca i a Sumatra. En aquest període van manllevar-se molts mots del sànscrit (com *bahasa*, "llengua"). En el se-

gle xv va governar la regió el Soldanat de Malacca, en el qual, com també en els seus estats successors, es va desenvolupar l'edat d'or de la literatura malaia. Després de les guerres napoleòniques, la Gran Bretanya i Holanda es van repartir la regió, cosa que tingué com a conseqüència la influència de l'anglès i l'holandès en les seves respectives àrees i la utilització de l'alfabet llatí en comptes de l'àrab. Després de la independència de Malàisia i d'Indonèsia tots dos estats van crear pel seu compte sengles normativitzacions, tot i que a partir del decenni dels setanta del segle xx es coordinen en l'acceptació de neologismes. Consegüentment, les diferències entre les dues normes són sobretot lèxiques i relacionades abans que res amb la tecnologia i conceptes d'origen europeu, però no gramaticals.

Tant Malàisia com especialment Indonèsia practiquen una política d'expansió de la llengua. Malàisia l'ha convertit en única llengua oficial de la seva part de l'illa de Sarawak, on és forana. Per la seva banda, Indonèsia l'ha convertit en única llengua oficial, tot i que el javanès i el sundanès tenen més parlants nadius. A més, va practicar durant decennis una política d'assimilació lingüística i cultural, especialment violenta en les parts orientals de l'estat durant la dictadura del general Suharto (1967–1998), per exemple amb deportacions de pobles sencers. Les conseqüències socials i lingüístiques d'aquesta política anihiladora de creació d'un estat-nació en el segon estat del món per la seva diversitat lingüística i cultural (amb més de set-centes llengües) és catastròfica.

Llengua de la capital, el tagàlog va esdevenir la llengua oficial de les Filipines al costat de l'anglès.

Per donar-li una imatge que englobés més el conjunt del país, va passar a anomenar-se primer pilipino i després filipino

El malai és considerat llengua oficial o nacional en quatre estats, tot i que només a Brunei és la llengua materna de la majoria de la població

Les muntanyes Semeru i Bromo a l'illa de Java

Javanès

- Família, branca: Austronèsia, malaio-polinèsia, occidental
- Àrea: Indonèsia (Java central i oriental)
- Parlants nadius: Entre vuitanta i cent milions
- Estat: Fora de perill

El javanès és la llengua amb més parlants nadius d'Indonèsia. És ara una de les llengües austronèsies amb la tradició escrita més antiga, tot i que l'antic javanès no és fàcil de distingir de l'antic balinès. Hi ha un document jurídic en antic javanès de l'any 904 i entre els segles *x* i *xv* hi ha una literatura abundant molt influïda pel Mahabharata i el sànscrit: es calcula que prop de la meitat dels mots en antic javanès –i la quarta part dels que actualment s'empren per escrit– provenen del sànscrit. De mica en mica la literatura javanesa va crear el seu propi model independent i elaborà una mètrica pròpia, en la qual, entre altres, es van compondre llargs poemes mitològics o històrics. A causa de la conquesta islàmica, va començar a emprar-se una adaptació de l'alfabet per al javanès, tot i que també va continuar usant-se l'abugida javanès d'origen tàmil. Aquest abugida actualment està pràcticament abandonat, a favor de l'alfabet llatí, tot i que encara s'estudia en algunes escoles. La literatura javanesa, doncs, té vora mil anys d'un ric cultiu literari ininterromput.

Malgrat això i el fet que entre el 40% i el 45% de la població d'Indonèsia el té com a llengua nativa, només està considerada com a llengua regional en tres províncies de l'illa de Java. És llengua d'instrucció en

escoles i s'utilitza en diversos graus a la premsa, la ràdio i la televisió, tot i que, per exemple, no hi ha diaris en javanès. Hom descriu el seu ús dialectal en programes de televisió, la qual cosa denota la manca d'una llengua normativa oral sòlida.

En javanès, com en altres llengües de la regió –i en altres parts del món–, existeixen registres molt diferenciats, segons la relació entre els parlants. Els dos registres principals són l'informal *ngoko* i el formal *krama*. Les seves diferències són sobretot lèxiques, tot i que també n'hi ha de gramaticals: per exemple, el *ngoko* té imperatiu mentre que el *krama* no. En javanès els noms són invariables i els plurals s'indiquen afegint *akej* en *ngoko* i *kathah* en *krama*. Els pronoms personals són *ku*, *kowé*, *dhèwèké* en *ngoko* i *kula*, *sampeyan*, *piyambakipun* en *krama*. Els números d'u fins a cinc són diferents en els dos registres: *siji*, *loro*, *telu*, *papat*, *lima* en *ngoko* i *setunggal*, *kalih*, *tiga*, *sekawan*, *gangsals* en *krama*. Els números de sis a nou són idèntics en els dos registres, però a partir de deu torna a haver-hi formes diferents, etc.

Malgaix

- Família, branca: Austronèsia, malaio-polinèsia, occidental
- Àrea: Madagascar
- Parlants nadius: Vint milions
- Estat: Fora de perill

Tot i que Madagascar geogràficament pertany a Àfrica, la llengua que s'hi parla no pertany a cap família lingüística africana, sinó a l'austronèsia. El malgaix és molt pròxim a les llengües del riu Barito, al sud de Borneo, amb les quals comparteix vora el 90% del lèxic, de la qual cosa es pot induir l'origen dels malgaixos. Aquesta semblança i l'homogeneïtat del malgaix –malgrat l'existència de nombrosos dialectes en aquest enorme territori muntanyós– fan suposar que l'illa era deshabitada abans de l'arribada dels colons indonesis. Tot i això hi ha influències posteriors de llengües bantu i de l'àrab.

La literatura oral malgaixa és molt rica, de la qual cosa donen testimoni transcripcions en alfabet àrab des del segle *xv*. Malgrat això, des del segle *xix* s'escriu en alfabet llatí. Després de la independència de França, el 1960, només la prestigiosa llengua francesa fou reconeguda com a oficial i el malgaix fou relegat a la condició de "llengua nacional". El 2007, però,

va ser ascendit al nivell de llengua oficial... ara que l'anglès, plenament forà a l'illa. El francès es manté hegemònic en els usos de prestigi.

El malgaix té un sistema molt complex de demostratius, amb una trentena de termes. Es diferencien per: nombre (singular, plural i general), distància (nulla, indefinida, molt petita, petita, gran, molt gran), forma de l'objecte (tancat, estès) i la seva visibilitat (visible, invisible).

Alune

- Família, branca: Austronèsia, malaio-polinèsia, central
- Àrea: Indonèsia (illa de Seram)
- Parlants nadius: Entre dotze mil i disset mil
- Estat: En perill

L'alune és una de les llengües de l'arxipèlag de les Moluques amb més parlants. De fet, dels prop de cent quaranta idiomes actualment emprats en el grup central de les llengües malaio-polinèsies més de cent tenen menys de deu mil parlants. S'hi sumen els resultats catastròfics de dècades de polítiques assimilacionistes del govern indonesi, el qual, entre d'altres, afavoreix els trasllats massius de poblacions, a vegades de manera forçosa durant la llarga dictadura del general Suharto (1967–1998). L'investigador Stefen Wurm descriu d'aquesta forma la situació lingüística de les Moluques: "De les 102 llengües de l'àrea de Maluku [arxipèlag de les Moluques], 11 estan extingides i 24 estan amenaçades en graus diferents. La causa principal d'aquesta situació d'extinció i amenaça ha estat i encara és la pressió de l'indonesi, que fins i tot amenaça un idioma amb un nombre elevat de parlants, com l'alune, llengua malaio-polinèsia de l'illa de Seram amb uns dotze mil parlants. Això és molt en una regió on molts idiomes tenen alguns centenars de parlants i altres, alguns milers. Algunes llengües han desaparegut o estan amenaçades a causa de circumstàncies especials. Per exemple, la gran illa de Buru ha estat utilitzada com a lloc de deportació de criminals, cosa que ha portat a l'extinció de moltes comunitats lingüístiques locals. Altres petites comunitats lingüístiques han estat deportades per les autoritats indonèsies ben lluny d'on vivien, sovint amb resultats catastròfics. Per exemple, els parlants de nila, que vivien en una illa volcànica al sud de les Moluques, van ser traslladats a l'illa de Seram. Les malalties i les condicions adverses causades pel realotjament han

portat a la reducció del nombre de parlants de nila, que ara és vulnerable i decreix.”

Motu

- Família, branca: Austronèsia, malaiopolinèsia, oriental, oceànica occidental
- Àrea: Papua-Nova Guinea
- Parlants nadius: Catorze mil
- Estat: Fora de perill

El motu és una de les 150 llengües malaiopolinèsies parlades a Papua-Nova Guinea, principalment a les regions costaneres. El motu es parla al voltant de la capital, Port Moresby.

Hiri motu

- Família, branca: Austronèsia, malaiopolinèsia, oriental, oceànica occidental (pidgin estès)
- Àrea: Papua-Nova Guinea
- Parlants nadius: Molt pocs
- Estat: Falten dades

El hiri motu és una llengua que prové del motu. Va aparèixer abans de la colonització europea com a llengua auxiliar comercial (*hiri* es refereix a una expedició comercial anual). Els colonitzadors van escollir-la com a interllengua, en particular de la policia, per la qual cosa va esdevenir coneguda com a *police motu*. Aquest ús oficial i el seu coneixement com a segona llengua per més de cent mil persones –especialment en la regió de la capital– van fer que fos triada com una de les tres llengües oficials de Papua-Nova Guinea, juntament amb l'anglès i el tok pisin. Tanmateix el seu ús decreix en favor d'aquestes dues llengües.

El hiri motu té dues variants principals: l'anomenada papú o no central és la més emprada en la vida diària i forma la base de la llengua normativa que s'utilitza en les publicacions; tot i això l'anomenada austronèsia o central és més pròxima al motu i és considerada pels parlants com a més “pura” i, consegüentment, gaudeix de més prestigi.

El hiri motu no ha esdevingut –almenys fins ara– una llengua criolla, és a dir que no s'ha convertit en la llengua materna d'un nombre significatiu de persones. Tanmateix ha assolit usos socials més amplis que els únicament comercials (habituals en els pidgins), per exemple amb un cert ús administratiu, si bé reduït. Això implica una major fixació de les normes (fonètiques, lèxiques, gramaticals) que no pas en els pidgins més bàsics (anomenats *jargons*); el hiri motu, per la seva extensió social, ha anat més enllà de l'estadi de *pidgin estable* per a esdevenir un *pidgin estès*.

TOM LAW

Immersiò lingüística a Seatoun. En aquesta escola totes les assignatures s'imparteixen en maori

Maori

- Família, branca: Austronèsia, malaiopolinèsia, oriental, oceànica centreoriental
- Àrea: Nova Zelanda
- Parlants nadius: 150.000
- Estat: En perill

Els maoris van arribar a Nova Zelanda cap a l'any 1300. Aquesta data tan recent explica que en un territori tan gran com Nova Zelanda no s'hagin desenvolupat llengües diferents. La colonització britànica va convertir els maoris en una minoria ja cap a l'any 1860. El sistema educatiu en anglès va ser introduït en el decenni dels vuitanta del segle XIX i el maori va ser prohibit. El prestigi de l'anglès, mentre els maoris queien més i més en la misèria, va fer que els maoris comencessin a deixar la seva llengua per a emprar l'anglès, el qual esdevenia indispensable (però insuficient) per a escapar de la pobresa i la marginalitat. Després de la segona guerra mundial, la transmissió intergeneracional va interrompre's en gran part, causant que el 1980 només el 20% dels maoris sabessin la llengua del seu poble. Malgrat tot, llavors va iniciar-se un moviment contra la desaparició de la llengua: el 1982 van crear-se jardins d'infància en maori, segons el mètode d'immersió lingüística, als quals van seguir escoles primàries en maori. Aquestes iniciatives van ser ben acceptades per la societat neozelandesa: encara que parlat per només un 3% de la població (sobretot d'edat avançada), el

Indonèsia va practicar durant decennis una política d'assimilació lingüística i cultural, especialment violenta en les parts orientals de l'estat

El malgaix és molt pròxim a llengües al sud de Borneo

El maori va esdevenir el 1987 una de les tres llengües oficials de Nova Zelanda, juntament amb l'anglès i la llengua de signes neozelandesa

DANIELLE BAUER

Centre de cultura polinèsia a Hawaii

maori va esdevenir el 1987 una de les tres llengües oficials de Nova Zelanda –juntament amb l’anglès i la llengua de signes neozelandesa– i és incorporat a poc a poc en l’administració, si bé de moment sobretot de manera testimonial (per exemple, utilitzant noms bilingües en les institucions).

Hawaià

- Família, branca: Austronèsia, malaio-polinèsia, oriental, oceànica centreeuropea
- Àrea: Hawaii
- Parlants nadius: Dos-cents
- Estat: En perill greu

La història del hawaià ilustra la ràpida desaparició, per culpa del colonialisme, d’una llengua estatal ben establerta. El poblament de les illes va fer-se cap al 300 aC. Fins al final del segle XVIII no hi va haver contacte amb europeus. Al començament del segle XIX les illes Hawaii van ser unificades políticament sota un mateix rei. Va iniciar-se la cristianització de la població per missioners evangèlics, que van crear una forma escrita per a la llengua. Es va instaurar un sistema educatiu i cap a 1870 o 1880 sembla que pràcticament tota la població sabia llegir i escriure en hawaià. Tot i això, la més i més gran influència dels Estats Units –de la qual Hawaii va esdevenir oficialment una colònia el 1898–, l’arribada d’un gran

nombre de treballadors asiàtics (sobretot japonesos, xinesos i filipins) i europeus (sobretot portuguesos) a les plantacions de canya de sucre que van fundar majoritàriament propietaris americans, alhora que la pèrdua de vora una cinquena part de la població nativa per malalties causades pels nous contactes, van fer que des del 1896 l’ensenyament es fes exclusivament en anglès i aproximadament a partir de 1900 es castigues parlar hawaià a l’escola. El creixement accelerat d’una població multiètnica va originar l’aparició d’un pidgin de base lèxica anglesa (actualment criollitzat i parlat per gairebé la meitat de la població de Hawaii), tot i que hi ha indicis de l’existència espúria d’un pidgin de base hawaiana. Els hawaians van esdevenir una minoria en el seu propi arxipèlag: el 1900 ja només sumaven prop de la quarta part de la població i actualment en són el 16%. Com a conseqüència de la minorització, la persecució i la pèrdua de prestigi, el hawaià va pràcticament desaparèixer com a llengua del dia a dia, excepte sobre la quasi deshabitada illa de Ni’ihau (amb 160 habitants l’any 2000). Malgrat això, a partir del decenni dels setanta del segle XX hi ha iniciatives encaminades al restabliment del hawaià: llavors van començar a fundar-se escoles segons el mètode d’immersió lingüística, amb el hawaià com a llengua d’ensenyament. El hawaià, sobretot de manera simbòlica, va esdevenir llengua cooficial de Hawaii i tots els estudiants de les illes l’han d’estudiar. Això fa que actualment en el cens dels Estats Units unes trenta mil persones es declaren parlants de hawaià (és a dir, menys del 3% de la població hawaiana).

Des d’un punt de vista purament lingüístic, el hawaià, pròxim al tahitià, és un dels pocs idiomes del món sense consonants fricatives (com *f*, *v*, *s*, *z*, *xeix*, *j*). El hawaià no compta més de vuit fonemes consonàntics. A més, també és una de les poques llengües del món, l’estructura sil·làbica de la qual és només consonant-vocal.

Fijià

- Família, branca: Austronèsia, malaio-polinèsia, oriental, oceànica centreeuropea
- Àrea: Fiji (Viti Levu oriental –illa principal– i Vanua Levu –segona illa de les Fiji)
- Parlants nadius: 350.000
- Estat: Falten dades

El fijià va esdevenir minoritari a les Fiji pels desplaçaments de població des de

l’Índia que va dur a terme l’administració colonial britànica. Actualment les llengües oficials de les illes Fiji són l’anglès, el fijià i l’hindustànic (hindi-urdú). Com típicament succeeix amb les llengües malaio-polinèsies, té el que s’anomenen classes nominals, és a dir un sistema d’alguna manera semblant, però més complex i potser més estès en el món, que els gèneres de les llengües indoeuropees. El fijià té quatre classes nominals: neutre, comestible, potable i integral. Un prefix davant del nom o del possessiu indica la classe nominal. A més, el fijià té diferents tipus de plural per a dos i per a tres, de manera que es diu que té *singular*, *dual*, *trial* i *plural*. També, com en moltes llengües malaio-polinèsies –i no sols en aquestes– distingeix entre una forma inclusiva (amb “tu”) i exclusiva (sense “tu”) de la primera persona del plural. La combinació d’aquests dos darrers trets fa que en fijià el *nosaltres* del català tingui sis formes diferents: “nosaltres dos amb tu” (*kedaru*), “nosaltres dos sense tu” (*keirau*), “nosaltres tres amb tu” (*kedatou*), “nosaltres tres sense tu” (*keitou*), “nosaltres molts amb tu” (*keda*) kaj “nosaltres molts sense tu” (*keimami*).

Tahitià

- Família, branca: Austronèsia, malaio-polinèsia, oriental, oceànica centreeuropea
- Àrea: Polinèsia (francesa)
- Parlants nadius: 120.000
- Estat: Fora de perill

La Polinèsia Francesa és una possessió francesa que comprèn cinc arxipèlags amb un total de vora 150 illes i 260.000 habitants. De les set llengües indígenes, el tahitià és la que té més parlants. Tot i que està reconegut en la llei orgànica de la Polinèsia Francesa, l’ús del tahitià pateix grans entrebancs per part de les autoritats metropolitanas franceses, dels seus representants locals i de les lleis de França: se’n denuncia fins i tot la prohibició en certs actes oficials. Malgrat això, el govern local (independentista) està intentant d’introduir-lo “experimentalment” en les escoles, no sols com a assignatura, sinó també com a llengua d’ensenyament. Actualment, però, només són unes quantes classes d’alguns col·legis.

El tahitià és només la llengua de l’illa de Tahití i de les illes de la Societat, però és parlat en la zona de la Polinèsia Francesa més densament poblada i econòmicament més activa, en una regió amb un alt índex d’atur. Això atreu cada vegada més

habitants d'altres illes cap a la capital. D'altra banda, les accions del govern polinesi van sobretot encaminades a la protecció del tahitià i molt menys cap a les altres sis llengües autòctones. L'estat d'aquestes causa preocupació.

Rapanui

- Família, branca: Austronèsia, malaiopolinèsia, oriental, oceànica centreoriental
- Àrea: Illa de Pasqua
- Parlants nadius: 4.600
- Estat: En perill

L'illa de Pasqua (Rapa Nui, en la llengua local) és l'indret més oriental habitat per pobles polinesis, famós per les seves estàtues de pedra gegants. Encara no s'ha pogut aclarir quin és l'origen concret dels habitants, però van haver de navegar almenys entre dos mil i tres mil quilòmetres per arribar-hi. Els primers contactes amb europeus van fer-se en el segle XVIII, però va tractar-se de estades curtes d'exploradors, i així va continuar fins prop de l'any 1860. El 1862 tractants d'esclaus xilens van segrestar uns mil cinc-cents rapanuis, és a dir prop de la meitat de la població. Només uns deu van poder tornar a l'illa, però van portar amb ells noves malalties infeccioses que van fer decaure la població. Fins i tot el primer missioner cristià va portar la tuberculosi, que va matar la quarta part de la població restant. Després de l'annexió de l'illa per part de Xile, els habitants indígenes (llavors uns mil dos-cents) van ser deportats a la capital actual de l'illa, Hanga Roa. L'illa de Pasqua va ser convertida en una base militar de l'armada xilena, tot i que la seva distància de la metròpoli i els seus pocs recursos naturals no van afavorir la instal·lació d'una possible allau de colons. Actualment uns 5.700 rapanuis formen prop del 60% de la població de l'illa. La majoria d'ells parla rapanui. El rapanui actual no ha creat una forma escrita, tot i que se suposa que els escrits encara no desxifrats que s'han trobat a l'illa, que formen part del llegat de l'antiga cultura indígena d'abans de la colonització, són una forma antiga del rapanui.

LLENGÜES AUSTRALIANES

Warlpiri

- Família, branca: Australiana, pama-nyugan
- Àrea: Austràlia (Territori del Nord)
- Parlants nadius: Tres mil
- Estat: En perill greu

Els humans van començar a poblar Austràlia fa uns quaranta mil anys, en un període en

JAAP VAN 'T VEEN WWW.FLICHER.COM/PHOTOS/VTEEN/369744210/SIZES/1

què Nova Guinea i Austràlia estaven lligades per un istme. La seva desaparició, fa uns deu mil, va causar l'evolució independent de les llengües australianes, potser començada anteriorment durant desenes de milers d'anys, tot i que hi ha teories que hipotetitzen una protollengua australianiana molt més propera, lligada a l'arribada del dingo a Austràlia, fa uns quatre mil anys.

La relació genètica amb les llengües papús és molt probable, però difícilment comprovable (a tall de comparació, el protoindoeuropeu va probablement existir fa uns cinc mil o deu mil anys). De la mateixa manera, la relació entre les llengües australianes amb les desaparegudes tasmanianes també és probable, però no demostrada, a causa de la desaparició de l'istme que unia Tasmània a Austràlia fa uns dotze mil anys i per les poques restes que ens han arribat de les llengües indígenes tasmanianes: es descriuen dotze llengües tasmanianes abans de la colonització europea, però totes ja s'havien extingit cap al 1900 a causa de la brutalitat dels ocupants. Fins i tot entre les llengües australianes no està demostrat un vincle genètic lingüístic, tot i que és igualment molt probable i que hi ha investigacions lingüístiques que semblen poder demostrar-ho. Per altra banda, no hi ha llengües malaiopolinèsies aborígenes a Austràlia, malgrat que estan molt àmpliament disseminades en els voltants gràcies a la navegació a través de llargues distàncies.

De les 300 a 700 llengües anteriors al temps de la colonització (al final del segle XVIII), només

El 1862 tractants d'esclaus xilens van segrestar prop de la meitat de la població.

El primer missioner cristià va portar la tuberculosi, que va matar la quarta part de la població restant

De les 300 a 700 llengües parlades al final del segle XVIII només prop de 150 encara són emprades. Més de cent tenen menys de cinquanta parlants i cap d'elles no arriba als cinc mil

**Quan va arribar
va ser informat
que no quedaven
“mals aborígens” allà
– tots havien estat
assassinats**

GIBRRY VOLGENAU/KRT

en *dyalnuy*. Tanmateix, com a conseqüència del daltabaix de les cultures aborígens a causa de la colonització europea, el *dyalnuy* va deixar d'emprar-se cap al decenni dels trenta del segle passat en totes les llengües australianes i actualment només es fa servir el *guwal*.

El *dyirbal* –actualment emprat per no més de cinc persones al nord de Queensland– va ser estudiat per l'investigador més famós de les llengües australianes, Robert M. W. Dixon, que el 1972 en va fer el tema de la seva tesi doctoral. El seu text –del qual reproduïm la llarga citació següent (presa del llibre *Les llengües del món*, de Carme Junyent)– presenta magníficament en la introducció la situació de les llengües australianes:

Les tribus van ser reduïdes probablement a menys del 20% del seu nombre abans del contacte, dins els primers vint anys de la invasió europea (és probable que cada tribu tingués uns 500 membres). Les malalties europees, contra les quals els aborígens no estaven immunitzats, com el xarampió o la grip, van ser les responsables de moltes morts, però el factor principal en el descens dels nombres va ser l'assassinat en massa a mans dels colons. Christy Palmer –que és presentat com a amic dels aborígens en les històries dels blancs de la zona– va preparar una emboscada a la tribu Mamu, reunida per a una corroboració, i va disparar contra tots els homes adults excepte uns quants que van aconseguir escapar-se. La farina enverinada era un dels estratagemes preferits –els aborígens eren trobats morts per tot el camí de la cabana del blanc fins al seu propi camp. El difunt Lindsay Cowan digué a l'autor que, quan va arribar al districte de Tully al principi dels anys vint, va ser informat que no quedaven “mals aborígens” allà –tots havien estat assassinats.

No n'hi va haver prou amb la matança. Els primers colons, per alguna mena de crueltat mental, asseguraven als aborígens que els seus costums eren infantils i que el seu patuès –del qual es donava per fet que consistia com a molt en unes

**Van néixer
molts més mestissos,
però tots els altres
van ser morts,
poc després
del seu naixement,
pels seus pares blancs**

prop de 150 encara es parlen, tot i que la gran majoria no passaran de la pròxima generació: més de cent tenen menys de cinquanta parlants i cap d'elles no arriba als cinc mil. Més de la meitat de les llengües australianes pertanyen a la família pama-nyugan, que cobreix gairebé tota l'illa-continent, a l'excepció del centre del costat nord (entre el cap de York i el mar de Timor). El *warlpiri* és la llengua australiana amb el major nombre de parlants. Hi ha també una llengua de signes *warlpiri*, una de les diverses llengües de signes aborígens australianes.

Les llengües australianes són, en diferents aspectes, molt diferents entre si, però en aspectes fonètics i gramaticals hi ha grans similituds, que poden explicar-se pel fenomen d'àrea lingüística. Un tret remarcable de les llengües australianes –però no exclusiu d'aquestes– són les anomenades “llengües de la sogra”. En moltes societats australianes es distingia entre familiars tabús i no-tabús: amb els primers (els quals incloïen les sogres i altres parents) les relacions estaven limitades i s'utilitzava un registre lingüístic específic. En la que és potser la llengua australiana més famosa entre els lingüistes, el *dyirbal*, els dos registres no tenien ni una sola paraula en comú, tot i que la gramàtica era la mateixa i també la fonètica (malgrat que a vegades es refereix una prosòdia diferent en els dos registres). A més, el registre de la sogra (*dyalnuy*) tenia un lèxic més limitat que l'habitual (*guwal*): per exemple es dona una llista en el registre *guwal* del *dyirbal* de deu termes per a animals semblants als esquiroles, per als quals només n'hi ha dos

**Que al final
sobrevissessin
sembla increïble.
En part
van ser ajudats
per la ceguesa
dels europeus
i en part
pel seu humor filosòfic**

quantas dotzenes de paraules– no meixia el nom de llengua. Un blanc, que podem anomenar Lachlan, s'enrabiava sempre que veia aborígens celebrant qualsevol de les seves cerimònies tradicionals –com ara la iniciació– i matava immediatament els participants. Una vegada, Lachlan era a dalt de la gorja de Herbert i va disparar “per donar-los una lliçó a tots”. També es va fer córrer que els homes aborígens eren inferiors sexualment. Els colons s'apropriaven les dones segons el seu caprici, i si un marit aborígen es queixava, s'arriscava a ser enviat a la colònia semipenal de Palm Island amb l'argument que era un busca-raons. És interessant el fet que a la regió de Tully, en el primer quart d'aquest segle, només van créixer dos mestissos; en van néixer molts més, però tots els altres van ser morts, poc després del seu naixement, pels seus pares blancs. [...]

DREW DOUGLAS

Rètol trilingüe a l'aeroport internacional de Pot Mosbi, capital de Papua Nova Guinea

Actualment, els aborígens viuen com a ocupants il·legals més o menys tolerats en el seu propi territori, i sovint han de treballar en intercanvi del privilegi de viure en la propietat d'un colon determinat.

Que al final sobrevisquessin sembla increïble. En part van ser ajudats per la ceguesa dels europeus –es creia que la majoria de pràctiques i cerimònies havien desaparegut quan, de fet, la majoria encara es practicaven secretament. I en part pel seu humor filosòfic –per exemple, Lachlan era anomenat *gubarnubar*, un àcar paràsit de color vermell que causa molta picor i irritació. El mal que Lachlan va fer i el límit fins al qual encara és temut –cinquanta anys després de la seva mort– és demostrat pel fet que els aborígens no empraven el seu nom quan parlaven d'ell amb l'autor si hi havia alguna possibilitat que els escoltés algun blanc. És per això que aquí és anomenat amb un pseudònim.

No seria just no afegir que en les últimes dècades l'actitud de molts australians d'origen europeu sobre els pobles autòctons ha canviat de manera positiva i probablement aquesta primera obra de Dixon n'és una mostra. Hi ha programes governamentals per a redreçar certes llengües aborígens que estan donant fruits petits però esperançadors. Cal dir que no sorgeixen només d'una nova actitud humanitària de les autoritats o d'un eventual desig de reparar dos segles d'anihilació física i moral, sinó també de la comprensió que la inversió en aquesta mena de programes impliquen un estalvi en els programes d'assistència que tracten d'alleujar les terribles conseqüències socials i psicològiques d'aquestes polítiques

d'exterminació. Encara que els resultats aterridors de l'arrogància criminal europea no poden ser redreçats, es pot construir un futur sobre una base més justa i sostenible.

LLENGÜES PAPÚS

Dani

- Família, branca: Papú, transguineana nuclear, central i occidental
- Àrea: Indonèsia (Papuàsia Occidental)
- Parlants nadius: 170.000
- Estat: Falten dades

Darrere l'etiqueta de *papú* s'acostumen a agrupar unes 750 llengües parlades principalment a l'illa de Nova Guinea, així com als seus voltants, com a l'oest de les illes Moluques i a Timor oriental i a l'est a les illes de Bismarck i al nord de les Salomó. Possiblement es podria llunyament relacionar-hi també les llengües andamans (amb encara quatre llengües parlades i una desena d'extingides, amb un total d'uns mil parlants). Les llengües papús es classifiquen en vora 25 grups diferents, però no hi ha acord sobre la relació genètica entre ells.

Els humans es van establir en l'actual Nova Guinea fa uns trenta mil o quaranta mil anys; degueren travessar un estret que llavors tenia uns 65 quilòmetres: va ser la navegació més llarga fins al moment feta per l'home. Presumiblement les llengües papús –com les australianes i les tasmanianes– provenen

Per què aquests contactes no comportaven la reducció de les diferències lingüístiques? Una explicació parcial podria resultar del fet que els neoguineans sovint utilitzaven el seu coneixement d'altres llengües en pràctiques retòriques

KALUNAPULE MICHAEL JOHNSON

Encara que Nova Guinea té muntanyes altes i boscos densos, no es pot considerar que el seu riquíssim patrimoni lingüístic hagi estat causat per l'aïllament dels seus pobles

d'aquesta migració, però és tan reculada en el temps per a la lingüística històrica que resulta gairebé impossible de demostrar, mitjançant els mètodes habitualment acceptats, la relació entre diferents grups lingüístics. Molt després, fa uns quatre mil o cinc mil anys, parlants de llengües malaio-polinèsies va establir-se en aquestes regions. En total, a l'illa de Nova Guinea, el territori lingüísticament més ric del planeta, es parlen entre 900 i 1.000 llengües autòctones, de les quals més de les dues terceres parts són papús i la resta, malaio-polinèsies.

Encara que Nova Guinea té muntanyes altes i boscos densos, no es pot considerar que el seu riquíssim patrimoni lingüístic hagi estat causat per l'aïllament dels seus pobles. Al contrari: hi ha una tradició d'exogàmia ben arrelada per la qual les dones provenien d'altres pobles i llengües; els nens creixien, doncs, amb dues llengües primeres. L'investigador Gillian Sankoff es pregunta sobre aquest fet: "Certament ens podríem demanar per què aquests contactes no comportaven la reducció de les diferències lingüístiques. Una explicació parcial podria resultar del fet que els neoguineans sovint utilitzaven el seu coneixement d'altres llengües i d'altres dialectes en pràctiques retòriques, subratllant

les diferències conegudes entre les seves parles i les veïnes. Els contactes amb altres persones d'altres llengües i la consciència d'aquestes diferències no conduïa al seu anivellament, sinó al reforçament de la consciència i l'orgull per la diferència."

Nova Guinea està actualment dividida en dues parts: l'occidental (Papuàsia Occidental) és una província d'Indonèsia, la qual va annexar-se-la el 1969, mentre que l'oriental (Papua-Nova Guinea) és un estat sobirà des de 1974. Papuàsia Occidental va patir una violenta política d'indonesització durant la dictadura del general Suharto, que hi va desplaçar més d'un milió d'indonesis i va minoritzar la població local. D'això n'ha resultat que l'indonesi –abans totalment forà a l'illa– hagi esdevingut la llengua franca de la província. De les vora dues-centes llengües papús de Papuàsia Occidental –i, de fet, de totes les papús– el dani, parlat a l'altiplà, és una de les que compten amb més parlants. El seu nombre de parlants supera àmpliament la mitjana: de 727 llengües papús, 648 tenen menys de 10.000 parlants.

El dani és una de les llengües del món que té només dos noms bàsics per als colors: *mola* per als clars o càlids, com els nostres blanc, groc o vermell, i *mili* per als foscos

o freds, com el negre, el blau o el verd. És clar, això no significa que els parlants de dani tinguin uns òrgans visuals diferents dels de la resta de la humanitat o que no siguin capaços de distingir colors, de la mateixa manera que els qui no parlen rus poden distingir bé entre el blau clar i fosc allà on els russos tenen dos termes totalment distints.

Ternate

- Família, branca: Papú, occidental
- Àrea: Indonèsia (Moluques)
- Parlants nadius: Quaranta mil
- Estat: Falten dades

El ternate prové de la petita illa de Ternate que es troba a l'oest de Halmahera, la més gran de les illes Moluques. Des del segle xv Ternate va ser el centre d'un potent soldanat, la riquesa del qual es basava en l'exportació d'espècies, especialment de clavell. El seu rival principal era el soldanat de Tidore, que tenia la capital a l'illa de Tidore, una mica al sud de l'illa de Ternate. Tots dos soldanats s'estenien al llarg de diferents illes de l'arxipèlag de les Moluques (llavors conegudes dels europeus com les "Illes de les Espècies") i fins i tot parts de Nova Guinea occidental –potser només nominalment. De fet, a la península de Doberaia, a Nova Guinea, es parlen llengües properes a les utilitzades a Halmahera (entre les quals, el ternate i el tidore). Durant els segles xvi i xvii la seva rivalitat va fer-los aliar-se amb potències europees –els de Ternate amb els portuguesos i després els holandesos, els de Tidore amb els espanyols–, bo i conservant la independència fins al final del segle xviii (Tidore) i el començament del segle xix (Ternate). Ambdues llengües, molt pròximes entre si, tenen forma escrita des del segle xvi, basada en l'alfabet àrab, la qual cosa probablement les converteix en les llengües papús amb la tradició escrita més antiga.

Actualment tant el ternate com el tidore es parlen, a més a més de sobre les illes respectives, en parts de Halmahera. A banda dels seus parlants nadius (40.000 el ternate, 26.000 el tidore) es calcula les parlen com a segona llengua uns vint mil parlants per cadascuna com a conseqüència de la seva antiga dominància. Tanmateix, bo i que Ternate continua essent la capital de la província indonèsia de les Moluques Septentrionals, actualment l'indonesi ha substituït el ternate com a principal llengua franca regional.

Traducció: Hèctor Alòs i Font

Pedro Zurita*

ZAMENHOF I BRAILLE: UN MÓN PER A TOTHOM

Vaig acceptar, sense pensar-ho gaire, el repte que em van llançar fa uns quants mesos els organitzadors per a parlar sobre Zamenhof i Braille en unes jornades que havien de tenir lloc a Madrid el dies 25 i 26 d'abril, en l'any en què commemorem el 150è aniversari de Zamenhof, l'iniciador de l'esperanto, i el bicentenari del naixement de Louis Braille. Tinc envers aquestes dues personalitats un respecte i una admiració profundíssims.

Quan el 17 de maig de 2008, l'ONCE emetia un cupó amb la figura de Ludwik Lejzer Zamenhof com a motiu, jo suggeria com a lema: "L'iniciador de l'esperanto, pioner en la creació d'un món per a tothom". Aquesta característica constitueix un preciós paralelisme amb la figura de Louis Braille, que, amb el seu invent del codi de lectoescriptura tàtil de sis punts per a cecs, va contribuir de manera decisiva a obrir les portes del coneixement a un grup socialment marginat, exclòs.

L'essencial de l'esperanto

Zamenhof va viure en la pròpia carn les barreres gairebé infranquejables que poden generar les identitats ètniques, la separació entre grups en els quals parlar una llengua determinada constitueix un tret diferenciador, que, mal utilitzat, pot arribar a ser un mur separador. Quan Zamenhof creixia i es formava, ho feia en un entorn en què hi havia russos, polonesos, lituans, alemanys, jueus... I tots ells estaven equipats amb la seva llengua pròpia que els distingia bé dels altres. El jove Ludwik Lejzer Zamenhof de seguida va fixar en la seva ment la convicció ferma que els éssers humans som essencialment iguals. Es va proposar aportar un gra de sorra de positivitat a l'acostament i la interacció entre persones amb llengües maternes diferents mitjançant la proposta d'un idioma d'aprenentatge senzill amb possibilitats il·limitades d'expressivitat i en què les ambigüitats de significat es redueixen gairebé a zero. La llengua que ens va llegar, l'esperanto ("el qui espera"), es basa en l'existència d'un nombre reduït però suficient de regles sense excepcions i d'una sèrie d'afi-

JASON PEARCE

xos que amb un nucli de paraules base permeten l'expressió de pensaments i sentiments i la designació d'objectes amb abast suficient. L'esperanto respecta la tendència a la regularitat observable en qualsevol nen que va adquirint una llengua materna determinada. És indubtable que l'esperanto és una creació cultural europea, però els que l'assimilen des de llengües no europees –el xinès i el japonès, per exemple– valoren molt les seves característiques regulars i d'expressivitat lliure, simple i poc ambigua.

No obstant això, Zamenhof era molt conscient que la llengua era únicament un element, encara que fos importantíssim, en aquell nou món d'interrelacions humanes pel qual valdria la pena lluitar sense descans. Respecto molt la pluralitat de motivacions que poden portar a algú a apropar-se a l'esperanto, a aprendre'l i utilitzar-lo, però crec que té un gran valor, en aquest procés, abraçar amb convicció els factors identificables dins del que molts anome-

L'esperanto és una creació cultural europea, però els que l'assimilen des de llengües no europees valoren molt les seves característiques regulars i d'expressivitat lliure, simple i poc ambigua

*Pedro Zurita va ser secretari general de la Unió Mundial de Cecs

**Alexandre-René
Pignier va practicar
l'estratègia genial
que fossin
els mateixos
alumnes cecs
els qui tinguessin la
paraula decisiva
a l'hora
de definir el codi
de lectoescriptura**

nen la *interna ideo* ["idea interna"], l'humanisme universal.

L'himne del moviment esperantista, *La Espero* ["L'esperança"], que va escriure el mateix Zamenhof, resumeix de manera molt eloqüent la filosofia superadora que l'anima:

- dirigir-se a tota la humanitat, sense segregacions ni exclusions de cap mena;
- difondre la nova idea per mitjans inequívocament pacífics, regits per la perspectiva de la conquesta d'una harmonia plena;
- proposar-se l'abatiment de les barreres (tant físiques com mentals) que separen els grups humans;
- practicar una comunicació basada en el respecte a la llengua de cadascú i evitar de privilegiar la d'un grup per sobre de la d'un altre;
- procurar que aquesta llengua fomenti una autèntica comprensió mútua;
- guiar-se per la perspectiva de constituir una gran família humana universal;
- tenir la consciència que la consecució d'aquestes metes ideals ha de ser una motivació permanent en les nostres vides.

Les persones cegues en la societat

Molt probablement a causa del fet que la ceguesa constitueix una realitat humana que tots creiem poder experimentar al trobar-nos en la foscor i que, consegüentment, ens espanta molt, hi ha una tendència universal, manifestada en graus diferents, a excloure les persones que n'estan afectades i a percebre-les com alguna cosa insuperablement diferent. A les dificultats objectives indubtables que comporta el fet de no veure-hi, o de veure-hi molt poc, se suma la presència gairebé inevitable de prejudicis i concepcions errònies. La consecució d'una inclusió social plena és un objectiu irrenunciable de tots els moviments d'ajuda mútua nacionals i internacionals. De tota manera, ens hem de fixar com a objectiu, ser homes entre homes i no senzillament el fet d'arribar a ser un grup amb èxit però d'alguna manera "guetitzat".

El pas de la prehistòria a la història: la creació del codi Braille

És molt comprensible que en tot el món l'any 2009 tingui un significat extraordinari i se celebrin actes commemoratius del compliment

del bicentenari de Louis Braille a Coupvray, petita localitat no gaire lluny de París. A part de les celebracions que es fan a nivell local, a França, el país natal de Louis Braille, hi haurà hagut dues trobades internacionals molt importants: el col·loqui que ja va tenir lloc a París a la seu de la UNESCO del 5 al 7 de gener, i la trobada que se celebrarà a Coupvray, la població on Louis Braille va néixer, del 18 al 20 de juny. La trobada del gener es va dedicar al codi Braille en el món i la de juny tindrà com a tema central la posició dels cecs en el món contemporani. [N. del R. Aquesta conferència va ser llegida al mes abril.]

Louis Braille presenta públicament el seu codi de lectoescriptura en relleu el 1825, quan només tenia setze anys. El seu invent es va veure afavorit per alguns fets transcendents:

- la creació a París per Valentin Haüy de la primera escola per a cecs del món;
- l'accident que el petit Louis va patir al taller de talabarder del seu pare i que va acabar causant-li ceguesa total en tots dos ulls;
- el seu ingrés a l'Institut Reial dels Cecs de París quan tenia deu anys;
- la seva interacció amb el capità d'artilleria Charles Barbier, que havia inventat un codi de lectoescriptura en relleu basat en punts, però amb una mida dels signes inadequada per a la percepció tàctil i pensant en una reproducció de sons en lloc de lletres;
- el fet que el director de l'escola durant aquells anys, Alexandre-René Pignier, practiqués la estratègia genial que fossin els mateixos alumnes cecs els qui tinguessin la paraula decisiva a l'hora de definir el codi de lectoescriptura que millor s'adequés a les capacitats i característiques perceptives del tacte.

Trets definitoris del Braille

Louis Braille, aquell nen excepcional que ens va lliurar una clau preciosa per a obrir les portes del coneixement, va aportar trets genials a la proposta de Barbier: adonar-se que el punt s'adequava millor que la línia contínua a la percepció tàctil i fixar una mida del signe que s'acordés bé amb la capacitat perceptiva del capiró dels dits i concebre un codi que representés convencionalment tots els signes de l'escriptura de tothom. El Braille, doncs, no és, com diuen alguns, la llengua dels cecs, sinó un sistema de punts en relleu que representa convencionalment els signes dels codis

**El 1904 Théophile Cart
va fundar Esperanta
Ligilo, la primera
revista internacional
en Braille per a cecs**

visuals d'escriptura. És summament senzill i es basa en l'absència o presència de punts en un signe generador de sis constituït per dues columnes verticals de tres punts cadascuna. Aquests sis punts permeten la realització de 64 combinacions diferents, inclosa l'absència total de punts. Els signes poden multiplicar-se mitjançant la consideració com a un símbol de dos elements o fins i tot tres.

Amb el temps, el Braille va arribar a propagar-se i aplicar-se a tot el món, i avui podem afirmar amb certesa absoluta que el Braille constitueix el codi universal de lectoescriptura per a cecs. Successivament s'han anat creant signografies Braille per a totes les branques del saber i de l'activitat humanes: la música, la matemàtica, la física i la química, la fonètica, els escacs, etc.

Per motius objectius, i a causa d'algunes actituds irracionals, no pas totes les persones que no hi veuen utilitzen el sistema Braille. En alguns casos, hi ha problemes de sensibilitat tàctil que fan la lectura en Braille poc còmoda i eficaç, però cal fer tot el possible perquè els potencials usuaris d'aquest codi el coneguin, l'aprenquin i el facin servir.

Les persones cegues, el Braille i l'esperanto

En efecte, el Braille va suposar un suport valuós a la generalització de l'educació dels nens i adults cecs. Les persones que no hi veuen, inquietes per ampliar els seus horitzons culturals, van percebre l'esperanto molt aviat com una eina estupenda.

El 1904, el destacat pioner del moviment esperantista, el francès Théophile Cart, va fundar *Esperanta Ligilo* ["Vincle de l'esperanto"], la primera revista internacional en Braille per a cecs, que es continua publicant ara, transcorregut més d'un segle des de la seva primera aparició. El codi Braille es va adaptar a l'alfabet de l'esperanto amb totes les seves lletres dotades de signes diacrítics, i els cecs esperantistes van dissenyar de seguida un taula de signes prefix que s'anteposen a totes les lletres amb diacrítics en les diverses llengües europees. Així és recognoscible la forma real d'aquest signe.

Algunes persones cegues van assistir molt aviat a trobades internacionals de persones que parlaven esperanto, i el 1923 van fundar la UABE (Universala Asocio de Blindaj Esperantistoj ["Associació universal d'esperantistes cecs"]), que canviaria l'última lletra *e* per una *o* per tal que es formés el 1931 la Universala Asocio de Blindul-Organizaĵoj ["Unió universal d'organitzacions de cecs"]. Les vicissituds d'aquella època a Europa van fer que aque-

lla utopia prometedora celebrés el seu últim congrés a Varsòvia el 1937. És innegable que els esperantistes cecs van ser els primers a fomentar contactes internacionals, ja que ells tenien la convicció que la ceguera aconsellava la posada en marxa d'un entorn transfronterer de comunicació. La unitat d'esforços i l'intercanvi d'experiències i informació serviren per a abatre l'opressió dels prejudicis que s'esforçaven per obstaculitzar la seva autèntica inclusió social.

El 1949 els angloamericans van promoure la celebració d'una reunió a Oxford, que després de successius canvis es va transformar el 1984 en la Unió Mundial de Cecs. Avui en dia els cecs esperantistes a través de les seves organitzacions ja no desenvolupen un paper preponderant en les entitats mundials de persones cegues, però és convenient que se sàpiga que els cecs esperantistes van ser els primers que van promoure un autèntic moviment internacional d'ajuda mútua. Actualment les circumstàncies són diferents i penso que la Lliga Internacional d'Esperantistes Cecs (Ligo Internacia de Blindaj Esperantistoj, LIBE), l'agrupació actual dels cecs esperantistes, ha de procurar contribuir a facilitar la participació de les persones cegues en l'activitat de les organitzacions esperantistes de caràcter general.

Conclusió

La família mundial harmònica usuària d'una llengua neutral en els seus contactes internacionals és encara una realitat llunyana, però les causes que van impulsar Zamenhof a crear l'esperanto continuen vigents.

En els temps de Braille la marginació i la mendicitat entre les persones cegues era el fenomen més comú. Avui en dia hi ha persones que no hi veuen que són ministres, parlamentaris, diplomàtics, professors en tots els nivells, informàtics, administratius, practicants de teràpies físiques, músics, telefonistes, treballadors en la indústria, agricultors i ramaders... No obstant això, seria ingenu pensar que el prejudici i la discriminació socials han desaparegut a tot arreu i en totes les seves manifestacions.

Hem de continuar unint les nostres mans per aconseguir un món en què cadascú tingui oportunitats iguals i plenes per a autodesenvolupar-se en la societat i perquè puguem disposar d'una eina neutral de comunicació en un entorn de mundialització que abraci tots els camps.

Traducció: Víctor Solé

Louis Braille, retrat de Lucienne Filippi (1966). Museu Louis Braille, Coupvray (França)

A les dificultats objectives indubtables que comporta el fet de no veure-hi, o de veure-hi molt poc, se suma la presència gairebé inevitable de prejudicis i concepcions errònies

Els esperantistes cecs van ser els primers a fomentar contactes internacionals

ABONU VIAJN REVUOJN!

KEA peras konsiderindan nombron da esperanto-revuoj, kredeble la plej interesajn. Ni listigas ilin laŭteme. Se vi ne trovas vian ŝatatan, ne hezitu peti ĝin al ni.

MOVADAJ

La revuo **Esperanto** estas la oficiala organo de Universala Esperanto-Asocio. Ĝi enhavas artikolojn pri la movado en diversaj landoj, pri kongresoj kaj pri movada strategio. Ĝi informas ankaŭ pri novaj libroj en esperanto, ofte kun recenzo. 11 x 24 paĝoj, preskaŭ A4. 38 eŭroj. (KEA peras ankaŭ la membro-abonanto kun **Jarlibro**, 60 eŭroj; junuloj ĝis inkl. 29 jaroj, kun la kultura revuo **Kontakto**: 23 eŭroj)

La Ondo de Esperanto estas modele redaktata internacia forumo de raportoj kaj opinioj el diversaj tendaroj de la esperantismo. Ĝi enhavas ankaŭ literaturajn kaj kulturajn paĝojn kaj elstaran skipon de regulaj kunlaborantoj, kiu donas al ĝi buntan kulturan karakteron. 12 x 20 p. A4. 38 eŭroj. Reta eldono: 12 eŭroj.

Heroldo de Esperanto estis transprenita en 1997 de Kooperativo de Literatura Foiro kaj de tiam fariĝis la podio de ĝia tre aparta formo koncepti esperantismom. 16 x 4 p. A3. 40 eŭroj.

PEDAGOGIAJ

Kontakto estas la socikultura magazino eldonata de TEJO kaj vige redaktata de Pavel Mojajev. Ĝi ne enhavas artikolojn pri la esperantomovado, sed pri la mondo kaj vivo, kvankam ne pri aktuala politiko. Precipe por junuloj kaj lernantoj. Kelkaj artikoloj en facila esperanto, kun uzo de nur la 520 aŭ 1000 plej oftaj vortoj de la lingvo. 6 x 16 p. A4. 20 eŭroj (kolektiva abono per KEA); Rekta ricevado: 23 eŭroj.

Komencanto estas revuo por ĉiu, kiu lernas, posedas aŭ instruas esperanton. Ĝi aparte taŭgas por kursoj, grupoj, societoj. Enigmoj kaj konkursoj, kaj ankaŭ artikoloj el diversaj landoj pri la lingvo, la literaturo, la movado kaj ties historio. 6 x 16 p. A4. 18 eŭroj.

Juna Amiko. Por lernejoj kaj aliaj lernantoj (kaj ties gvidantoj). Rakontoj, ludoj, ekzercoj kaj artikoloj pri la historio de la esperantomovado. 4 x 28 p. A5. 16 eŭroj.

Internacia Pedagogia Revuo estas la revuo de la Internacia Ligo de Esperantistaj Instruistoj kaj enhavas raportojn kaj artikolojn pri la instruado de esperanto. 4 x 40 p. A5. 18 eŭroj.

ALIAJ

Etnismo estas la organo de la Internacia Komitato por Etnaj Liberecoj. Ĝi enhavas buntajn kaj detalajn artikolojn pri minoritatigitaj popoloj kaj lingvoj tra la mondo tre vige redaktataj de Nicole Margot. 3 numeroj, sume 36 p. A4. 10 eŭroj. Membreco en IKEL: 20 eŭroj

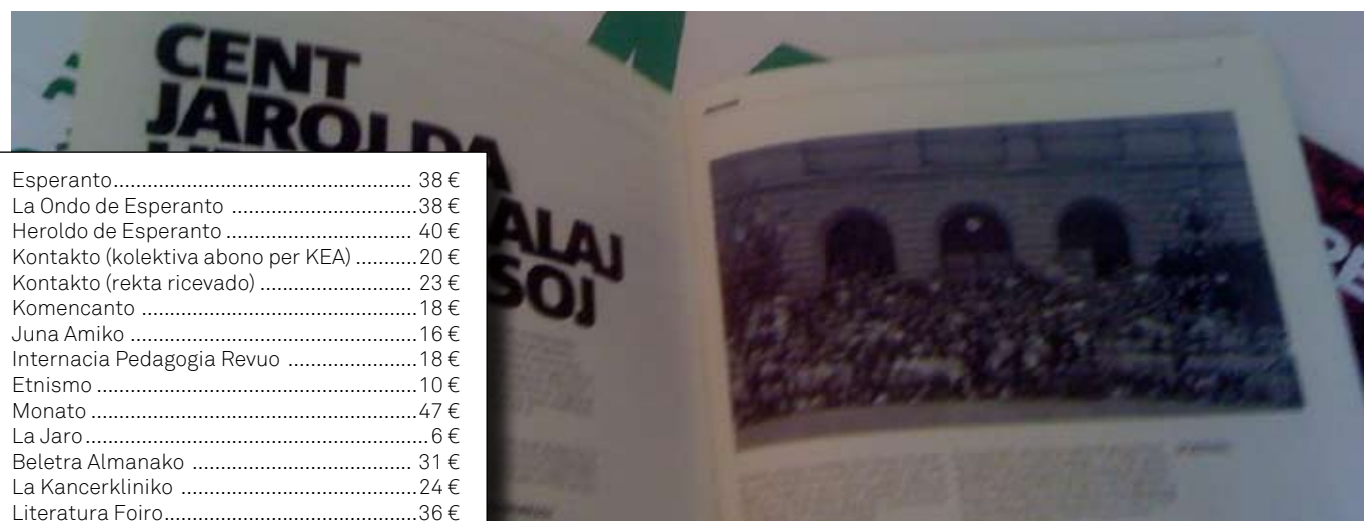
Monato estas magazino sendependa, kun raportoj, artikoloj kaj debatoj pri politiko, ekonomio, kulturo, turismo kaj ĉiaj aferoj de la moderna vivo. Unika revuo en esperanto. 12 x 32 p. A4. Abono: 47 eŭroj. Reta abono: 28,20 eŭroj.

La Jaro estas poŝkalendaro de *Monato*. Ĉ. 80 paĝoj, A6. 6 eŭroj.

Beletra Almanako, lanĉita en aŭtuno 2007, estas nuntempe la plej interesa literatura periodaĵo en esperanto, redaktata de Jorge Camacho, Probal Daŝgupto kaj István Ertl. 3 numeroj kun po 140–176 p. 22 x 14 cm. 31 eŭroj.

La Kancerkliniko sin taksas “ajnista” kaj “skandalema”. Ĝi entenas riĉan kaj tre varian enhavon de noveloj, poemoj, bildstrioj. Ĝi estas socie kaj politike engaĝita kaj ankaŭ prikomentas novaĵojn de la esperantomondeto. Abono por kvar sinsekvaj numeroj + kromnumero (plej ofte literatura). 4 x 24 p. A4. 24 eŭroj.

Literatura Foiro estas la organo de Kooperativo de Literatura Foiro. Ĝi estas principe kultura revuo kun grandparte literatura enhavo sed ne nur. Kiel organo de LF Koop, ĝi enhavas ankaŭ multajn artikolojn laŭ ties vidpunkto. 6 x 56 p. A5. 36 eŭroj.

Esperanto.....	38 €
La Ondo de Esperanto	38 €
Heroldo de Esperanto	40 €
Kontakto (kolektiva abono per KEA)	20 €
Kontakto (rekta ricevado)	23 €
Komencanto	18 €
Juna Amiko	16 €
Internacia Pedagogia Revuo	18 €
Etnismo	10 €
Monato	47 €
La Jaro.....	6 €
Beletra Almanako	31 €
La Kancerkliniko	24 €
Literatura Foiro.....	36 €